

УКРАЇНСЬКА ГЕЛЬСІНСЬКА
СПІЛКА З ПРАВ ЛЮДИНИ

РІЧНИЙ ЗВІТ 2018

КИЇВ 2019

Річний Звіт УГСПЛ за 2018 рік / за заг.редакцією О.Павліченка. – Київ: Українська Гельсінська спілка з прав людини, 2019. – 58 с.

Напрацьовані матеріали проекту досягнень УГСПЛ за 2018 рік

- © М.Щербатюк, О.Мартиненко, О.Біда, М.Тарахало, О.Сапожнікова, О.Семьоркіна, К.Семьоркіна, В.Петров, А.Галай, Д.Свиридова, В.Потапова, К.Науменко, Л.Єльчева, Н.Козаренко, 2019
- © Українська Гельсінська спілка з прав людини, 2019

ЗМІСТ

4

**ВСТУПНЕ
СЛОВО**

5

**АНАЛІТИЧНИЙ
НАПРЯМОК**

31

**МЕРЕЖА
ГРОМАДСЬКИХ
ПРИЙМАЛЕНЬ**

19

**СУДОВИЙ
ЗАХИСТ**

37

**ОСВІТНЯ
ДІЯЛЬНІСТЬ**

54

**СКЛАД,
СПІЛКИ**

52

**ФІНАНСОВИЙ
ЗВІТ**

55

**КЕРІВНІ
ОРГАНИ**

57

**ПОДЯКА ЗА
ПІДТРИМКУ**

Вступне слово

Олександр Павліченко,
виконавчий директор
Української Гельсінської спілки
з прав людини

2018 РІК ПОСТАВИВ НОВІ ВИКЛИКИ в царині захисту прав людини і в фокусі роботи Української Гельсінської спілки з прав людини центральне місце посідав захист прав людини.

Звіт про роботу організації в 2018 році дозволяє оцінити коло проблем, з якими працює громадянське суспільство України і УГСПЛ як невід'ємна його частина.

Команда УГСПЛ працює «в полях», надаючи безпосередню правову, адвокаційну, консультативну допомогу найбільш незахищеним і тим, чий права людини порушує або неналежно забезпечує держава. Водночас УГСПЛ працює спільно з органами державної влади та владними інститутами над спільними проблемними питаннями: з Міністерством юстиції - над питаннями Національної стратегії та Плану дій, з Міністерством освіти - над питаннями запровадження громадянської освіти в системі шкільного навчання, з Прокуратурою Автономної Республіки Крим – над спільними поданнями до міжнародних судових інстанцій, з Уповноваженим Верховної Ради з прав людини - в окремих питаннях порушення прав людини.

Команда УГСПЛ виступає партнером для багатьох українських НУО, спільно з якими піднімає актуальні питання та працює над подоланням гострих проблем, таких, як ратифікація Римського статуту і недопущення безкарності за вчинені під час збройного конфлікту на сході України злочини, вимога проведення належного розслідування та притягнення до відповідальності за напади на активістів, запровадження до українського законодавства норм міжнародного гуманітарного права. Окремо слід наголосити на фокусі уваги УГСПЛ до теми перехідного правосуддя в Україні, розробку концепції та роботу із відповідним законодавством.

Разом із тим в центрі роботи УГСПЛ була і залишається людина, яка потребує професійного захисту. Для мене особисто оцінкою праці УГСПЛ стали слова адвоката організації Олени Проценко, що надавала правову допомогу засудженому, який за станом здоров'я не міг відбувати покарання в місцях несвободи. Вона передала слова клієнта: «Якби не зайшли тоді до лікарні ті двоє (а йшлося про моніторинговий візит в рамках програм УГСПЛ), то мене б вже не було в живих». Врятоване життя – то найвища оцінка роботи.

Я висловлюю щирю вдячність кожному члену команди за нелегку кропітку роботу, яка рятує життя через надання правового захисту, змінює законодавство, фіксує документальні факти порушень прав людини, підвищує через освітні програми рівень суддів та адвокатів, запроваджує стандарти Європейської конвенції з прав людини в практику національного судочинства - роботу, завдяки якій УГСПЛ називається правозахисною організацією.

► <https://helsinki.org.ua/articles/ekspert-uhspj-oznajomyv-politsejskyh-donechchyny-iz-pryntsyпамy-perehidnoho-pravosuddya/>

► <https://helsinki.org.ua/articles/u-sjevjerodonetsku-zakinchysya-druhij-pospil-treninh-dlya-luhanskoji-politsiji-z-pytan-roboty-na-deokupovanyh-terytoriyah/>

► <https://helsinki.org.ua/articles/pravozahysnyj-praktykum-yakih-reform-potrebuje-natsionalna-politsiya-dlya-toho-aby-buty-efektyvnoyu-u-period-zbrojnoho-konfliktu/>

► <https://helsinki.org.ua/articles/rozpochato-2-tyzhnevij-marafon-prezentatsij-diyalnosti-neuryadovoho-sektoru-v-sferi-podolannya-naslidkiv-zbrojnoho-konfliktu/>

► <https://helsinki.org.ua/articles/uhspj-vzylazuchast-u-mizhnarodnij-konferentsiji-schodo-zahystu-tsyvilnyh-pid-chas-zbrojnoho-konfliktu/>

► <https://helsinki.org.ua/wp-content/uploads/2019/02/UKR-DRA-brochure-Autumn-Talks-WEB.pdf>

► <https://helsinki.org.ua/articles/osinni-zustrichi-uhspj-rozpovidaje-pro-perehidne-pravosuddya-v-berlini/>

- участь у проведенні тренінгів для керівників донецької та луганської поліції з питань роботи на деокупованих територіях, організованого Харківським інститутом соціальних досліджень (ХІСД);
- здійснення інтерв'ю «Яких реформ потребує Національна поліція для того, аби бути ефективною у період збройного конфлікту?» серед магістранток Інституту міжнародних відносин КНУ ім. Тараса Шевченка в рамках «Правозахисного практикуму»;

- 2-тижневий марафон презентацій діяльності неурядового сектору в сфері подолання наслідків збройного конфлікту для слухачів Військового інституту КНУ ім. Т. Шевченка (05.07.2018);
- участь в роботі III Міжнародної конференції з питань цивільно-військового співробітництва «Захист цивільного населення під час збройного конфлікту» (10-11.04.2018).

Моделі перехідного правосуддя, дотичні до реалій України, були в центрі спеціалізованої інформаційно-адвокаційної діяльності УГСПЛ під час проведення:

- конференції «Берлінські осінні зустрічі 2018. Правосуддя і право в постконфліктних суспільствах? - Європейський досвід і перспективи»;
- Першого Міжнародного східноукраїнського форуму DRA та Міжнародної платформи CivilM+ за подолання конфлікту на Донбасі;

► <https://helsinki.org.ua/articles/uhspl-provela-sajd-ivent-na-osce-hdim-2018-u-varshavi/>

► <https://helsinki.org.ua/articles/uhspl-zustrilas-z-nimetskimy-doslidnykamy/>, <https://www.facebook.com/photo.php?fbid=2057786977840647&set=a.1386702134949138.1073741829.100008280934318&type=3&theater>

- сайд івенту в рамках саміту OSCE HDIM (Варшава) «**Пошук правди та переслідування: воєнні злочини і порушення прав людини на сході України**»;
- тематичних зустрічей з представниками Hudson Institute (США), UPEACE Centre The Hague (Нідерланди), Інституту європейської політики (Берлін), МЗС Німеччини, Центру гуманітарного діалогу (Швейцарія), проекту "Platform for Analytics and Intercultural Communication" (Німеччина), НУО «Мирні зміни» (Велика Британія);

► <https://helsinki.org.ua/articles/uhspl-rozshyryuje-komunikatsiyu-z-vyshamymajzhe-pivstotni-majbutnih-yurystiv-oznajomylys-z-kontseptsijeyu-perehidnohoprivosuddya/>

- тематичної секції «**Що можна зробити для миру під час війни?**» (Правозахисна НЕконференція, Київ);
- лекцій в рамках практики та стажування для студентів і магістрів Інституту міжнародних відносин КНУ ім. Т.Г.Шевченка, Київського кооперативного інституту бізнесу і права;
- проведення на каналі UKRLIFE.TV телемарафону "Захист прав людини в умовах подолання наслідків збройного конфлікту", присвячений обговоренню відповідного законопроекту.

Олексій Біда,
координатор Центру
Документування УГСПЛ

ЦЕНТР ДОКУМЕНТУВАННЯ

За 2018 рік було здійснено 6 моніторингових поїздок, які здійснювалися з метою інтерв'ювання свідків та жертв у конфлікті.

Після останнього великого звільнення заручників 27.12.2017, особи, права яких були порушені, проходили медичну реабілітацію у Києві. Користуючись нагодою, співробітники Центру документування УГСПЛ провели близько 20 інтерв'ю з постраждалими.

За згодою клієнтів вся фактична інформація, була перевірена та введена в стандартизованому форматі у базу даних Центру документування, яка наприкінці року містила 4,582 одиниці інформації (факти / люди / докази), пов'язані з вчиненням порушень прав людини та воєнних злочинів. Центр документування остаточно перейшов на нову базу даних OpenEvSys, яка методологічно була розроблена саме з метою документування порушень прав людини.

Зібрані дані передаються до Центру стратегічних справ УГСПЛ, де використовуються як доказова база під час судових процесів на національному та міжнародному рівнях. Одночасно ці дані є важливим елементом адвокаційних кампаній, тематичних і тінювих доповідей, предметом обговорення з органами влади та партнерськими НУО.

Експерти ЦД УГСПЛ прийняли участь у численних міжнародних та національних конференціях, круглих столах та просвітницьких заходах в Україні та ЄС.

- ▶ <https://helsinki.org.ua/articles/vijna-ne-maje-kanikul-u-kyjevi-rozpovily-pro-dokumentuvannya-vojennyh-zlochyniv-ta-naslidkiv-zbrojnoho-konfliktu-na-shodi/>
- ▶ <https://helsinki.org.ua/articles/uhspl-provela-sajd-ivent-na-osce-hdim-2018-u-varshavi/>
- ▶ <https://helsinki.org.ua/articles/uhspl-vzjala-uchast-v-obhovorenni-pytan-post-konfliktnoho-vrehulyvannya-ta-reintehratsiji-donbasu/>
- ▶ <https://helsinki.org.ua/articles/rozpochato-2-tyzhnevnyj-marafon-prezentatsij-diyalnosti-neuryadovoho-sektoru-v-sferi-podolannya-naslidkiv-zbrojnoho-konfliktu/>

- ▶ <https://helsinki.org.ua/articles/uhspl-vzjala-uchast-u-veresnevnyh-mistechkah-usaid-foto/>

Центр здійснює польові та пілотні дослідження, пропонуючи власні аналітичні матеріали або зроблені в співпраці з іншими організаціями.

► <https://helsinki.org.ua/publications/vtrachenyj-golos-chy-dovichna-tsya-nimota/>

► <https://helsinki.org.ua/publications/hovoryat-zastinky-vojnenni-zlochyny-proti-polonenyh-i-fakty-prysutnosti-vijskovosluzhbovtstv-rf-na-donbasi/>

► <https://helsinki.org.ua/articles/analytychnyj-zvit-uhspl-istoriya-odnoho-mista-zvlnennya-ta-oborona-mariupolya/>

► <https://helsinki.org.ua/articles/analytychnyj-zvit-uhspl-istoriya-odnoho-mista-popasna-pid-gradamy/>

► <https://helsinki.org.ua/articles/zvit-tsentru-dokumentuvannya-uhspl-istoriya-odnoho-mista-stanytsya-luhanska/>

► <https://helsinki.org.ua/articles/zvit-tsentru-dokumentuvannya-uhspl-istoriya-odnoho-mista-zachystka-za-spyskom-u-peremozhnomu/>

► <https://helsinki.org.ua/articles/prezentatsiya-seriji-zvitiv-tsentru-dokumentuvannya-uhspl-istoriya-odnoho-mista-na-donechyni/>

► <https://helsinki.org.ua/articles/mapa-pamyati-tsentru-dokumentuvannya-uhspl-onovv-kilkist-zahyblyh-u-konflikti/>

За рік було опубліковано серію міні-звітів «Історія одного міста», які реконструюють хід збройного конфлікту на прикладі окремих населених пунктів Донбасу. Ці публікації, крім відновлення історичної правди, також мають на меті привернути громадську увагу та заохотити людей, що постраждали від конфлікту, подавати власні свідчення до УГСПЛ.

Протягом 2018 року Центр документування оприлюднив наступні аналітичні звіти:

- «Втрачений голос: чи довічна ця німота» по дотриманню виборчих прав;
- «Говорять застінки. Воєнні злочини проти полонених і факти присутності військовослужбовців РФ на Донбасі», спільно з ГО Truth Hounds;

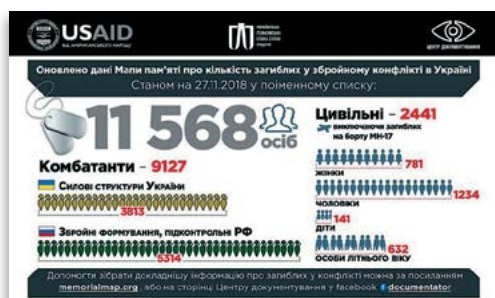
В серії «Історія одного міста»: «Попасна під «Градами»; «Мар'їнка: на лінії вогню»; «Станиця Луганська»; «Звільнення та оборона Маріуполя»; «Зачистка за списком у Переможному».

Центром Документування ведеться підтримка та оновлення інтерактивного ресурсу УГСПЛ - «Мапа пам'яті». На ній візуалізована база даних 11 568 ідентифікованих осіб, загиблих під час збройного конфлікту.

Задля розповсюдження інформації про «Мапу пам'яті» ЦД УГСПЛ прийняв участь у фіналі проекту Канських левів «Битва агентств. Навиворіт». Проект відзначає найактуальніші соціальні ініціативи громадського сектору в Україні. Його організатори — офіційне представництво міжнародного фестивалю реклами Cannes Lions в Україні, портал reklamaster.com та PR-клуб «Піранья».

ЦД УГСПЛ приймає участь у роботі міжнародної платформи CIVILM+ (<https://civilmplus.org>).

► <https://helsinki.org.ua/articles/mapa-pamyati-potrappyla-u-final-proektu-bitva-agentstv-navivorit-vid-kanskykh-leviv/>

Ксенія Семьоркіна

координаторка моніторингу реалізації Національної стратегії у сфері прав людини

► <http://hro.org.ua/index.php?id=1523438886>

► <http://hro.org.ua/index.php?id=1529008786>

► <http://hro.org.ua/index.php?id=1524118142>

► <http://hro.org.ua/index.php?id=1544363613>

► https://humanrights.org.ua/material/urjad_vikonav_lishe_29_planu_dij_nacstrategiji_z_prav_ljudini_ugspl?fbclid=IwAR0FKX11XnWWvZBAGTifex1PjA8xw-zGzmCp01Q2QPtM3snTbwWBj140S8

МОНІТОРИНГ РЕАЛІЗАЦІЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ СТРАТЕГІЇ У СФЕРІ ПРАВ ЛЮДИНИ

Протягом 2018 року експерти УГСПЛ взяли участь в напрацюванні та адвокації внесення змін до Плану дій з реалізації Національної стратегії у сфері прав людини. Зокрема, ними запропоновано доповнити План дій наступними заходами:

- 1.** Документування воєнних злочинів та злочинів проти людяності на території збройного конфлікту, а також документування фактів порушень прав людини, фактів агресії РФ, які підтверджують наявність ефективного контролю РФ в т.зв. «ЛНР/ДНР»;
- 2.** Розробка та затвердження положення про Реєстр військовополонених, інтернованих або затриманих осіб органами державної влади обох протилежних сторін; запровадження Реєстру.

14 червня 2018 року УГСПЛ взяла участь в експертному обговоренні «**Зобов'язання України у сфері прав людини: від рекомендацій до дій**». Під час заходу було презентовано двох річну діяльність Громадської платформи моніторингу імплементації Національної стратегії у сфері прав людини. Експертами було наголошено на необхідності «політично волі» для подальшого належного виконання Національної стратегії, зокрема шляхом прийняття законопроектів із розробленої «дорожньої карти» для парламентарів. Акцентувавши увагу на захисті прав людини в наслідок збройного конфлікту.

За підтримки Комітету ВРУ з прав людини, національних меншин та міжнародних відносин було проведено ряд заходів із контролю за виконанням Національної стратегії.

18 квітня 2018 року в Комітеті ВРУ з прав людини відбулися слухання «Стан реалізації Національної стратегії у сфері прав людини щодо захисту прав внутрішньо переміщених осіб та осіб, які проживають на тимчасово окупованих територіях України, звільнення заручників та відновлення їхніх прав», де експертному середовищу України був презентований принципово новий підхід до вирішення проблем збройного конфлікту, окреслений як засади правосуддя перехідного періоду або ж законопроект «**Про засади державної політики захисту прав людини в умовах подолання наслідків збройного конфлікту**».

7 грудня 2018 року у Верховній Раді України відзначили 70 років від Дня прийняття Загальної декларації прав людини.

10 грудня 2018 року представниками громадськості та органами державної влади було взято участь у заході «**Імплементація Національної стратегії у сфері прав людини у 2018 році: результати та подальші кроки**».

► <http://hro.org.ua/index.php?id=1544367755>

Для належної реалізації Національної стратегії у сфері прав людини та просування виконання Плану дій з її реалізації необхідне прийняття ряду законопроектів, які наразі зареєстровані у Верховній Раді України. У зв'язку з цим громадськими організаціями була сформована дорожня карта законопроектів.

УГСПЛ залишається одним з лідерів моніторингу імплементації Україною міжнародних договорів у сфері прав людини. У 2018 році Спілкою підготовлено Альтернативну **доповідь** про виконання Україною Міжнародного пакту про громадянські та політичні права, у якій проаналізовано досягнутий прогрес виконання Заключних рекомендацій Комітету ООН з прав людини. Серед охоплених доповіддю сфер: забезпечення права на життя та протидія катувань; запобігання та протидія дискримінації та захист прав меншин; мирні зібрання та свобода слова. Одночасно була надана координаційна та експертна підтримка Мережі громадських хабів ПРООН та Мережі правового розвитку із підготовки тіншового звіту.

За підтримки ПРООН фахівці УГСПЛ координували підготовку коаліційного повідомлення до Комітету з економічних, соціальних та культурних прав для підготовки запитань Уряду України у межах звітування за скороченою процедурою.

У 2018 році УГСПЛ продовжила видання у межах дослідницького проекту «Права осіб з проблемами психічного здоров'я». В березні презентовано третє дослідження «**Права дитини і психічне здоров'я. Дотримання прав дітей у стаціонарних закладах охорони здоров'я та соціального захисту**». В огляді констатовано виклики забезпеченню прав дітей, що перебувають у дитячих будинках-інтернатах та дитячих відділеннях психіатричних лікарень. Та представили пропозиції під час брифінгу на 63 передсесійній робочій групі Комітету ООН з економічних, соціальних та культурних прав.

► <http://hro.org.ua/index.php?id=1540461190>

Аналітичний **огляд** «Реабілітація жертв конфлікту. Чи пропонує держава щось, крім встановлення інвалідності та милиць?» опубліковано в кінці 2018 року. Він присвячений забезпеченню прав цивільних осіб, що втратили здоров'я внаслідок збройного конфлікту. Аналіз законодавства та опитування осіб з порушенням здоров'я показало, що уряд недостатньо приділяє уваги наданню ефективних послуг з реабілітації та охорони здоров'я. Експертами УГСПЛ констатовано, що дії держави не охоплюють усі категорії постраждалого населення, а процедура отримання статусу особи з інвалідністю внаслідок війни цивільними особами, що були поранені чи набули ушкоджень здоров'я є складною. У наступному році УГСПЛ запланувала кампанію з адвокатування підготовлених у межах звіту рекомендацій для органів влади національного рівні, а також просування піднятої проблематики в регіонах.

Андрій Галай
координатор напрямку
«Місцевий індекс прав
людини»

МІСЦЕВИЙ ІНДЕКС ПРАВ ЛЮДИНИ

Унікальна ініціатива УГСПЛ, спрямована на підтримку і супроводження реформи децентралізації, пройшла трирічний період зародження ідеї, розробки, пілотування та запровадження. У 2018 році інструмент Місцевого індексу прав людини продемонстрував у місцевих громадах неупереджені, точні, практично орієнтовані результати.

Протягом 2018 року команда МІПЛ:

<p>▶ http://hro.org.ua/index.php?do=indexing</p>	<ul style="list-style-type: none"> ● провела більше 30 моніторингів у всіх регіонах України; 	
<p>▶ https://ldn.org.ua/event/mistsevyj-indeks-prav-lyudyny-efektyvnyj-instrument-vyvchennya-stanu-dotrymannya-prav-lyudyny-v-hromadah/ ▶ https://legalclinics.in.ua/pro-syndrom-monitora-mistseвого-indeksu-prav-lyudyny-dosvid-yurydychnyh-kllinik/</p>	<ul style="list-style-type: none"> ● відпрацювала проведення моніторингів Індексу у співпраці з громадськими спільнотами з великим регіональним представництвом: Мережею правового розвитку та рухом юридичних клінік закладів вищої освіти; 	
<p>▶ http://hro.org.ua/index.php?id=1539847157</p>	<ul style="list-style-type: none"> ● розробила практичні навчальні модулі і провела навчання близько 100 громадських активістів у територіальних громадах та 60 місцевих посадовців; 	
<p>▶ http://hro.org.ua/files/docs/1545035893.pdf</p>	<ul style="list-style-type: none"> ● продемонструвала корисність моніторингів Індексу для подолання наслідків військового конфлікту і побудови ефективної влади у містах, що постраждали від військового конфлікту; 	
<p>▶ http://hro.org.ua/files/docs/1545034931.pdf</p>	<ul style="list-style-type: none"> ● удосконалила інструментарій: до методів аналізу додано вивчення місцевої судової практики; 	
<p>▶ http://hro.org.ua/files/docs/1545034931.pdf</p>	<ul style="list-style-type: none"> ● сформулювала підхід до аналітики за результатами моніторингів, що застосовує підхід бізнес-менеджменту: <i>моніторинг > практики > тренди > впровадження</i>; 	
<p>▶ http://hro.org.ua/index.php?r=3&p=1</p>	<ul style="list-style-type: none"> ● запровадила модель пояснення моніторингів і їх результатів через блоги, що сьогодні налічують біля 30 власних та гостей дописів; 	
<p>▶ http://hro.org.ua/index.php?id=1520321903, http://hro.org.ua/index.php?id=1525410972</p>	<ul style="list-style-type: none"> ● розробила форми контролю за впровадженням рекомендацій моніторингу. 	

Оскільки кожний звіт моніторингу МІПЛ легко трансформується у перелік зрозумілих рекомендацій для місцевої влади та громадськості, команда індексу працює над розширенням можливостей експертної підтримки громад через розробку місцевих політик і програм на основі обґрунтованих підходів та кращих кейсів.

Як наслідок, сьогодні можна впевнено стверджувати, що Місцевий індекс прав людини - це унікальний, об'єктивний та ефективний інструмент оцінки реалізації прав людини органами місцевого самоврядування з урахуванням реальних потреб через механізм громадського моніторингу, експертної підтримки та навчання для представників місцевої влади та громадськості.

Олена Семьоркіна,
експертка УГСПЛ з
законотворчої діяльності

► http://www.europarl.europa.eu/cmsdata/141920/Final%20statement%20and%20recommendations%207th%20EU-Ukraine%20PAC_final%20clean.pdf

► <https://helsinki.org.ua/artides/rekomendatsiji-ekspertiv-uhspl-uvijshly-u-ostatochnu-versiyu-rezolyutsiji-ta-rekomendatsij-komitetu-parlamentskoji-asotsiatsiji-ukrajina-es/>

► <https://rada.gov.ua/news/Novyny/163086.html%EF%BB%BF>

АНАЛІЗ ЗАКОНОДАВСТВА ТА ЗАКОНОТВОРЧА ДІЯЛЬНІСТЬ

1. Підготовлено документ **«Аналіз та оцінка звіту уряду України про виконання угоди про Асоціацію між Україною та Європейським Союзом у 2017 році»**. Тіньовий звіт, в числі інших документів, став основою для прийнятої Заключної заяви та рекомендацій відповідно до статті 467 (3) Угоди про асоціацію між Україною та ЄС. Певна частина «тіньового» звіту, яку готували експерти УГСПЛ, була підготовлена із використанням напрацювань програми USAID «Права людини в дії».

2. Проведена підготовка змін до законодавства щодо вирішення проблеми досудового розслідування/судового слідства/виконання вироків щодо підозрюваних/обвинувачених, справи кримінальних проваджень яких відсутні (знаходяться на окупованих територіях) – робота триває.
3. УГСПЛ брала участь у підготовці проекту Рекомендацій парламентських слухань на тему: **“Запобігання та протидія дискримінації жінок з вразливих соціальних груп”**, що відбулися 10 жовтня 2018 року.
4. Підготовлено **«Аналіз впливу законодавчих ініціатив, на забезпечення і захист внутрішньо переміщених осіб та інших осіб, постраждалих внаслідок збройного конфлікту»**. Документ підготовлено в рамках проекту «Адвокація законодавчих ініціатив, спрямованих на захист внутрішньо переміщених осіб» Агентства ООН у справах біженців та громадської організації «Український інститут з прав людини».
5. Надіслано до Конституційного Суду України 03.12.2018:

Правова позиція Української Гельсінської спілки з прав людини щодо конституційності окремих положень Законів України «Про запобігання корупції» та «Про внесення змін до деяких законів України щодо особливостей фінансового контролю окремих категорій посадових осіб» -(amicus curiae) у відповідь на запит Конституційного Суду України від 6 листопада 2018 року № 353-17/3845 щодо відповідності Конституції України (конституційності) положень пункту 5 частини першої статті 3, абзацу третього частини третьої статті 45 Закону України «Про запобігання корупції» від 14 жовтня 2014 року

► <https://helsinki.org.ua/articles/zayava-pravozahysnoho-poryadku-dennoho-iz-vymohoyu-do-verhovnoji-rady-ukrajiny-prypynyty-nastup-na-hromadyanski-prava-i-svobody-v-ukrajini/>

► <https://helsinki.org.ua/articles/uhspl-vzyala-uchast-u-vizyti-do-kpvy-z-okupovanyim-krynom/>

► http://kompravlud.rada.gov.ua/documents/zahod_kom/sl_k_p/73980.html

№ 1700-VII (далі – Закон № 1700-VII від 14 жовтня 2014 року), пункту 2 розділу II «Прикінцеві положення» Закону України «Про внесення змін до деяких законів України щодо особливостей фінансового контролю окремих категорій посадових осіб» від 23 березня 2017 року №1975-VIII (далі - Закон № 1975-VIII від 23 березня 2017 року).

6. В рамках роботи платформи Правозахисний порядок денний (ППД) проведено супровід питання скасування е-декларування громадянських антикорупційних активістів:
 - 6.1 Підготовлено проект звернення Платформи та проект закону «Про гарантії захисту інститутів громадянського суспільства від неправомірного втручання держави та внесення змін до деяких законів» (наразі опрацьовується партнерами ППД).
 - 6.2 Розроблено проект Закону України «Про гарантії захисту інститутів громадянського суспільства від неправомірного втручання держави та внесення змін до деяких законів», який планувався для подання до Верховної Ради України для скасування норм про е-декларування антикорупційних активістів. За рішенням учасників ППД, проект не був поданий до парламенту.
7. Розроблено рекомендації за результатами моніторингового візиту до міста Херсон, КПВВ «Каланчак» та «Чаплинка» від 20-22 лютого 2018 року, організованому Міністерством з питань тимчасово окупованих територій та внутрішньо переміщених осіб, надіслані до органів державної влади. Листи з рекомендаціями направлені до державних органів: Адміністрація Президента України, Міністерство юстиції України, Міністерство з питань тимчасово окупованих територій та ВПО, Міністерство соціальної політики, Міністерство інфраструктури України, Міністерство охорони здоров'я України, Адміністрація Державної прикордонної служби, Державна фіскальна служба України, Державна міграційна служба України, Херсонська обласна державна адміністрація.
8. Підготовлено проект Рекомендацій комітетських слухань Комітету Верховної Ради України з питань прав людини, національних меншин і міжнаціональних відносин (відбулись 21 листопада 2018 року) на тему «Удосконалення державної політики у сфері застосування санкцій до осіб, причетних до політично мотивованих незаконних переслідувань громадян України», ініційовані громадською організацією «Медійна ініціатива за права людини» та Українською Гельсінською спілкою з прав людини. Рекомендації були схвалені на засіданні Комітету 6 грудня 2018 року.
9. Розроблені поправки до проекту Закону України «Про правовий статус осіб, зниклих безвісти», реєстр.№5435 (внесені через народного депутата України С. Заліщук).

▶ <http://www.ombudsman.gov.ua/ua/page/secretariat/docs/organizacijno-rozporyadchi-dokumenti/>

▶ <https://www.youtube.com/watch?v=UvnJKfjN-NE>

▶ <https://www.youtube.com/watch?v=kC70H UR To>

▶ <https://helsinki.org.ua/wp-content/uploads/2018/02/Zvi1t.pdf>

▶ <https://helsinki.org.ua/events/kyjiv-kruhlyj-stil-ta-bryfing-na-temu-shlyahy-usunennya-dyskryminatsiji-u-sferi-rejestratsiji-faktiv-narodzhennya-ta-smerti-osib-na-okupovanyh-terytoriyah-ukrajiny/>

10. Подовжена робота над проектом Закону України «Про засади державної політики захисту прав людини в умовах подолання наслідків збройного конфлікту» в рамках Координаційної ради з питань напрацювання законодавчих пропозицій щодо запровадження перехідного правосуддя, створеної Уповноваженим Верховної Ради України з прав людини. Наказом Уповноваженого від 18.09.2018 №51/02-18 створено Координаційну раду та наказом від 18.09.2018 №52/02-18 затверджено персональний склад Координаційної ради, до якої увійшли представники УГСПЛ. Ми координували роботу, доопрацьовували текст проекту закону з урахуванням зауважень і пропозиції членів Координаційної ради.

Адвокація проекту Зasad:

24.05.2018 – телемарафон на Укрлайф ТВ;

25.09.2018 – круглий стіл, підготовлений спільно з Комітетом ВРУ з прав людини, національних меншин та міжнародних відносин.

11. Підготовлений спільно з експертами УГСПЛ аналітичний звіт «**Перешкоди в реалізації прав і свобод осіб на окупованій території Кримського півострова та тимчасово непідконтрольних територіях Донецької і Луганської областей**» (реєстрація фактів народження та смерті), доопрацьовано та презентовано законопроект «Про внесення змін до деяких законів України щодо запровадження адміністративної процедури державної реєстрації актів цивільного стану, якщо такі акти відбулися на тимчасово окупованій території України». Цей законопроект взятий за основу МінТОТ.

12. УГСПЛ брала участь в засіданнях робочої групи МінТОТ по вирішенню питання адміністративного порядку РАЦС; на основі законопроекту УГСПЛ здійснена допомога у доопрацюванні порівняльної таблиці змін до законів та підготовлено пакет документів на погодження центральних органів виконавчої влади.

13. Розроблено спільно експертами УГСПЛ та Медійною Ініціативою за права людини законопроект «**Про правовий статус окремих категорій захищених осіб, які позбавлені волі у зв'язку з міжнародним збройним конфліктом**», на основі Концепції Державної стратегії повернення громадян України, які знаходяться під контролем Російської Федерації та/або її агентів внаслідок збройного конфлікту (розроблена та презентована у 2017 році УГСПЛ спільно з ХПГ, Медіа Ініціативою, Global Rights Compliance).

14. Розроблено спільно експертами УГСПЛ та МінТОТ (на звернення МінТОТ) проект Положення про Реєстр фактів порушень прав і свобод людини і громадянина (міжнародного гуманітарного права та міжнародного права прав людини) у зв'язку з тимчасовою окупацією частини території України.

Розроблення проекту ініційовано МінТОТ на реалізацію до частини четвертої статті 6 Закону України «**Про особливості державної політики із забезпечення державного суверенітету України на тимчасово окупованих територіях у Донецькій та Луганській областях**». В основі Реєстру – досвід роботи Центру документування УГСПЛ. Проект передано МінТОТ. Наразі триває погодження з центральними органами виконавчої влади.

Аналітична, дослідницька, правотворча діяльність УГСПЛ по проекту «Розвиток правової мережі для захисту прав людей, які живуть з ВІЛ/СНІД, представників ключових спільнот ЛЖВ та осіб, хворих на туберкульоз»

На зустрічі 16.04.2018 з партнерськими організаціями та Мережею ЛЖВ було визначено 6 пріоритетів роботи з аналітичної діяльності по проекту, а саме: (1) декриміналізація вживання наркотиків; (2) декриміналізація комерційного сексу; (3) усиновлення дітей ВІЛ-інфікованими батьками; (4) зниження поширення ВІЛ-інфекції у місцях несвободи; (5) забезпечення права на репродуктивне здоров'я ВІЛ-інфікованих жінок; (6) зниження поширення туберкульозу.

В результаті протягом звітного періоду було проведено аналітичну діяльність, що стосувалася:

- 1.** декриміналізації вживання наркотичних засобів: підготовлено ВИСНОВОК Української Гельсінської спілки з прав людини щодо проекту наказу Міністерства охорони здоров'я України «Про внесення змін до наказу Міністерства охорони здоров'я України від 01 серпня 2000 року №188» (щодо внесення змін до розмірів невеликих, великих та особливо великих розмірів наркотичних засобів). Висновок готувався на замовлення партнерів Мережі ЛЖВ для посилення позиції МОЗ під час державної реєстрації наказу в Міністерстві юстиції.

У рамках проекту УГСПЛ була здійснена інформаційна підтримка наказу, надання письмової правової позиції на підтримку наказу, яка використана у пояснювальній записці МОЗ, запропоновано допомогу у підготовці міжвідомчої наради

2. декриміналізації комерційного сексу: проведено аналіз законодавчих ініціатив у парламенті, аналіз практики правоохоронних органів та судової практики, досліджено інформаційні матеріали неурядових організацій. Досягнуто домовленості з головним стейкхолдером цього напрямку – неурядовою організацією ВБО «Легалайф-Україна» про включення УГСПЛ в процес адвокації законопроекту, який розроблений їхньою організацією.

Аналітиками УГСПЛ було проаналізовано офіційну статистику (2015-2017) щодо накладення стягнень за адміністративні правопорушення (ст.181-1 КУпАП), кількості винесених рішень та мотивувальні частини рішень за ст. 303 КК України (сутєнерство); здійснено огляд законодавства країн світу; проведено правову експертизу законопроекту партнерської організації щодо врегулювання питання декриміналізації комерційного сексу

3. забезпечення права на репродуктивне здоров'я жінок з ВІЛ: за зверненням неурядових організацій БО «Позитивні жінки» та МБО «Євразійська Жіноча мережа зі СНІД» надано допомогу в просуванні змін до наказів МОЗ задля усунення перешкод в реалізації репродуктивної функції та доступі до допоміжних репродуктивних технологій (ДРТ) жінок з ВІЛ; сприяння в просуванні проекту наказу в МОЗ, в тому числі, із залученням народного депутата України І. Суислової; питання включено в порядок денний парламентських слухань на тему: «Запобігання та протидія дискримінації жінок з вразливих соціальних груп» (жовтень 2018 року). На момент видання цього звіту один з наказів МОЗ підписано, зареєстровано та набрав чинності (Наказом МОЗ від 22.04.2019 № 933, зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 15 травня 2019 року за № 506/33477, внесені зміни до додатка 1 до Порядку направлення жінок для проведення першого курсу лікування безплідності методами допоміжних репродуктивних технологій за абсолютними показаннями за бюджетні кошти..

Розробка та включення питань, що стосуються проблем з якими стикаються ВІЛ+ клієнти, у список запитань до Уряду України, який буде представляти Сьому періодичну доповідь України про виконання положення Міжнародного пакту щодо економічних, соціальних та культурних прав (відбудеться у 2020 році).

▶ <https://helsinki.org.ua/articles/video-oleksandr-pavlichenko-pro-lehalizatsiyu-lehkyh-narkotyktiv/>

▶ <https://helsinki.org.ua/articles/video-yak-zhinky-scho-zhyvut-z-vil-mozhut-realizuvaty-pravo-but-y-materyamy/>

▶ <https://helsinki.org.ua/articles/video-telemarafon-uhsp-schodo-zahystu-prav-lyudej-scho-zhyvut-z-vil/>

Судовий захист

Михайло Тарахало,
керівник Центру
стратегічних справ УГСПЛ

ГОЛОВНИМ НАПРЯМКОМ ДІЯЛЬНОСТІ Центру стратегічних справ УГСПЛ в 2018 році залишався супровід більш ніж 300 стратегічних справ на національному, європейському і міжнародному рівнях. Більш ніж 200 справ стосується конфлікту на сході України. Центр стратегічних справ УГСПЛ продовжував роботу за аналітичним та моніторинговим напрямками, займався розробленням законодавчих ініціатив та співпрацював із Конституційним Судом України.

КРИМ

Правозахисні організації презентували **Дорожню карту** дотримання прав людини у зв'язку з окупацією Криму. Під час **презентації** правозахисники озвучили основні 10 кроків для української влади:

підтримка жертв політичних переслідувань

участь у виборах

захист персональних даних

освіта в українських ВНЗ

доступ до адміністративних послуг

доступ до Криму

рівний доступ до банківських послуг

евакуація майна з окупованої території

вдосконалення процедур паспортизації

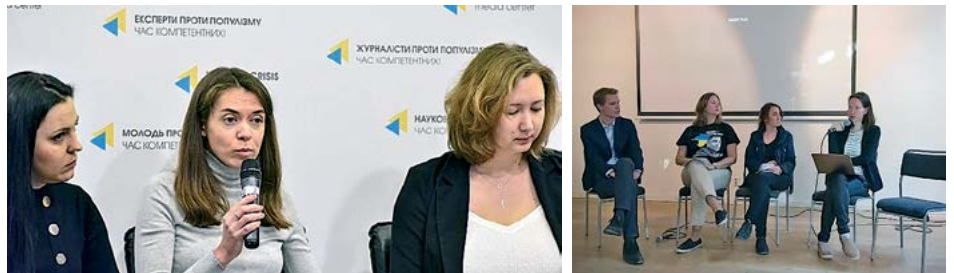

врегулювання статусу осіб, які відбули покарання в місцях несвободи Криму та Росії

21 лютого 2018 року відбувся **прес-тур «Дорогою у Крим»** журналістів та представників громадських організацій, під час якого вони **дослідили стан двох КПВВ** – «Чаплінка» та «Каланчак». Під час прес-брифінгу в Українському кризовому медіа-центрі активісти презентували висновки прес-туру: контрольні-пропускні пункти (КПВВ) із Кримом **потребують належного облаштування**, забезпечення комфортних умов проходження для громадян та розміщення центрів надання адміністративних послуг (ЦНАП) у безпосередній близькості до КПВВ. Однак, станом на листопад 2019 року необхідні зміни, про які зазначали активісти так і не були реалізовані, про що було зазначено 15 листопада на прес-брифінгу **«Облаштування контрольних пунктів з Кримом – чи виконає держава свої зобов’язання?»**.

3 серпня 2018 року відбулася **презентація** доповіді правозахисних організацій **«Адвокати в окупації»**. Це перше в Україні дослідження щодо ситуації з дотриманням прав адвокатів в умовах збройного конфлікту за період 2014-2018 років.

У серпні 2018 року було подано нову заяву України проти Росії до ЄСПЛ щодо порушень прав, переслідувань та незаконного ув’язнення українських громадян в Криму та у Російській Федерації. Юристи УГСПЛ взяли участь в зборі та фіксації фактів порушення прав людини, які в тому числі були покладені в основу цього звернення. **Юрист УГСПЛ, Дар’я Свиридова, зазначила**, що «наявність такої міждержавної скарги посилює позиції багатьох індивідуальних скарг громадян проти Росії і продемонструє масштабність і системність переслідування з боку РФ громадян України на окупованих територіях з політичних мотивів».

Наприкінці серпня 2018 року в місті Армянськ через навчання російських військових на півночі Криму було зруйновано екологічні захисні механізми на заводі «Кримський Титан» та сталися викиди шкідливих хімікатів, що призвело до погіршення стану здоров’я населення окупованого півострову та завдало невідвортної шкоди навколишньому природному середовищу. 13 вересня 2018 року у Міністерстві з питань тимчасово окупованих територій та внутрішньо переміщених осіб (МінТОТ) відбувся **прес-брифінг**, під час якого стали відомі деякі деталі екологічної катастрофи в Армянську, а також юристами було надано практичні рекомендації для постраждалих.

З 14 по 18 вересня 2018 року відбувся моніторинговий візит до Криму міжнародної правозахисної місії, організованої Центром прав людини ZMINA за підтримки Мережі ДПЛ. УГСПЛ, як одна з організацій-членів Освітнього Дому прав людини в Чернігові так само підтримували вказану місію, участь в якій взяли представники Будинків прав людини з Азербайджану, Білорусі та України. Правозахисна місія сфокусувалась на проблемах зі свободою слова, мирних зібрань та об'єднань в Криму, а також умовах діяльності та участі в суспільному житті місцевих правозахисників та юристів. Це була унікальна можливість зібрати перевірену інформацію для оцінки ситуації з правами людини на півострові.

У жовтні 2018 року правозахисними організаціями УГСПЛ, РЦПЛ та КПГ у співпраці з прокуратурою АРК було задокументовано факти та подано звернення до Міжнародного кримінального суду щодо примусового залучення громадян України в окупованому Криму до лав збройних сил Російської Федерації.

9 жовтня 2018 року УГСПЛ та Регіональний центр прав людини презентували спільне дослідження з серії «Крим без правил» «Релігійна окупація: утиски Української православної церкви Київського патріархату в Криму» щодо порушення прав УПЦ КП та її парафіян на окупованій території Криму.

19 жовтня 2018 року відбулася презентація доповіді правозахисних організацій «Кримський процес: проблеми соблюдения стандартів справедливого правосуддя в політически мотивованих делах». У цій доповіді представлені результати роботи експертної групи з аналізу дев'яти судових процесів в Криму за політично вмотивованими справами, які проходили в період з 2016 по 2018 рр. Документ містить аналіз дотримання окремих стандартів справедливого правосуддя, приклади зі спостережень за процесами, а також висновки і рекомендації владам Російській Федерації, Україні і міжнародному співтовариству.

У грудні 2018 року юристи УГСПЛ взяли участь у дискусії «Ратифікація Римського Статуту як необхідний крок для боротьби з безкарністю за тяжкі злочини в Україні» у Гаазі, яка була організована за підтримки МФ «Відродження» та за участі українських правозахисних організацій. Під час заходу відбулася презентація

подання до Офісу Прокурора МКС щодо використання присутності цивільного населення для захисту від військових дій певних пунктів, районів або збройних сил (використання “живих щитів”) під час окупації Криму на початку 2014 року.

Впродовж року тривала системна робота щодо представництва інтересів осіб постраждалих в наслідок політичних переслідувань у Криму як на національному рівні, так і в міжнародних судах. Було подано близько 10 нових скарг до Європейського суду з прав людини. Зокрема юристи активно включаються в захист прав осіб, що переслідуються в рамках так званих «[справ Хізб ут-Тахрір](#)», в яких окупаційна влада з метою придушення проукраїнських поглядів серед кримських татар притягує до відповідальності мусульман за участь у забороненій в Росії організації Хізб ут-Тахрір в порушення норм міжнародного права та права прав людини.

Юристи УГСПЛ також працювали над заявою до ЄСПЛ в інтересах [Рената Параламова](#), якого окупаційна влада примушувала з застосуванням тортур зізнатися у скоєнні злочину (зберігання боєприпасів) та вимагала працювати на них (надання неправдивих свідчень проти інших осіб).

УГСПЛ разом з партнерами неодноразово зверталося з відкритими зверненнями щодо незаконних засуджень, зокрема, щодо незаконного вироку українському активісту [Ігорю Мовенку](#) та [Євгену Панову](#); щодо [неприпустимості переслідування адвокатів та правозахисників в окупованому РФ Криму](#); щодо [захоплення Росією українських військовослужбовців](#) та з приводу багатьох інших неприпустимих дій окупаційної влади Криму.

Також, юристи спілки привертати увагу до проблем політично вмотивованих переслідувань на національному рівні (зокрема, [участь в презентації доповіді](#) правозахисної місії Домів прав людини в Криму «[Крим: розбиваючи стіну мовчання](#)») та міжнародному рівні (серед іншого виступ на «[Днях України](#)» у Стокгольмі). Факти та рекомендації, викладені в альтернативній доповіді УГСПЛ та партнерів щодо катувань та жорстокого поводження в окупованому Криму [враховано](#) у Заключних зауваженнях Комітету ООН проти катувань щодо Періодичного звіту Російської Федерації.

СХІД УКРАЇНИ

В рамках проекту надання допомоги мирним громадянам, постраждалим в ході проведення антитерористичної операції на Сході України за 2018 рік, правова допомога постраждалим надавалася в наступних напрямках:

компенсація за зруйноване майно у судах національних інстанцій. Шість справ наразі перебувають на розгляді Верховного суду України.

мобілізація майна українськими військовими (5 справ постраждалих у судах національних інстанцій).

відшкодування моральної та матеріальної шкоди, завданої внаслідок руйнування майна, спричинення поранення та загибелі цивільної постраждалої внаслідок вибуху складів боєприпасів в м. Сватове у судах національних інстанцій.

отримання пораненими цивільними громадянами **статусу людини з інвалідністю внаслідок війни** (10 справ);

поранення та загибель. Супроводжується 30 справ поранених та родичів загиблих внаслідок артилерійських обстрілів в національних правоохоронних органах, судових інстанціях та Європейському суді з прав людини, серед яких є справи щодо поранення та вбивства мирних громадян під час обстрілу 13 січня 2015 р. пасажирського автобусу на блокпосту в м. Волноваха, обстрілу 24 січня 2015 р. мікрорайону «Східний» в м. Маріуполь, обстрілу м. Краматорськ 10 лютого 2015 р.

катування мирних громадян представниками незаконних збройних формувань «ДНР», «ЛНР» в національних правоохоронних органах, судових інстанціях та Європейському суді з прав людини.

ЯК ЛЮДИ ПОТРАПЛЯЮТЬ У РАБСТВО

На підставі наявної практики адвокатом у справах по зруйнованому майну було розроблено **інструкцію** щодо механізму отримання статусу особи з інвалідністю внаслідок війни для мирних громадян. Позитивні рішення адвоката УГСПЛ та питання отримання компенсації за зруйноване майно неодноразово обговорювалися у ЗМІ:

[Чи отримали мешканці села Піски на Донеччині компенсацію за зруйнований будинок під час АТО?](#)

[Юлія Науменко: Як отримати компенсацію за зруйноване в зоні АТО житло?](#)

[Как получить компенсацию за разрушенное жилье? Пошаговая инструкция](#)

Крім того, резонансними справами, які супроводжувалися УГСПЛ є справа щодо вибуху складів боєприпасів в м. Сватове:

[Як отримати компенсації людям, чиє майно постраждало від вибухів боєприпасів в Сватово](#)

[Что делать пострадавшим от взрывов на военных складах в Сватово, чтобы получить компенсацию? Советы юриста](#)

РОБОТА З КОНСТИТУЦІЙНИМ СУДОМ УКРАЇНИ

У 2018 році юристи УГСПЛ подали п'ять правових позицій (amicus curiae) до Конституційного суду України у справах, які стосуються захисту прав людини, а саме:

Справа щодо повноважень поліції відбирати та зберігати зразки ДНК

15 березня 2018 року УГСПЛ подала правову позицію щодо конституційності частини другої статті 26 Закону України «Про Національну поліцію».

6 грудня 2018 року **ухвалою** Великої Палати КСУ справу було закрито на підставі відкликання конституційного подання Уповноваженим Верховної Ради з прав людини.

Справа щодо права на звернення недієздатних осіб до органів державної влади

27 липня 2018 року УГСПЛ надіслала **правову позицію** щодо конституційності окремих положень частини другої статті 8, другого речення частини четвертої статті 16 Закону України «Про звернення громадян».

11 жовтня 2018 року КСУ, враховуючи позицію УГСПЛ, **визнав** неконституційним положення Закону, за яким звернення недієздатних осіб до органів державної влади та місцевого самоврядування не розглядаються.

Справа стосовно конституційності внесених змін до Кримінального процесуального Кодексу України

2 жовтня 2018 року юристи направили позицію УГСПЛ щодо Конституції України (конституційності) пункту 4 параграфу 2 «Прикінцеві положення» Розділу 4 Закону України «Про внесення змін до Господарського процесуального кодексу України, Цивільного процесуального кодексу України, Кодексу адміністративного судочинства України та інших законодавчих актів».

Справа щодо права на касаційне оскарження справ про адміністративне правопорушення

2 жовтня 2018 року було направлено позицію УГСПЛ щодо відповідності Конституції України (конституційності) положень частини десятої статті 294 Кодексу України про адміністративні правопорушення.

Справа про обов'язок антикорупційних активістів декларувати своє майно

3 грудня 2018 року юристи УГСПЛ направили **правову позицію** щодо відповідності Конституції України окремих положень Закону України «Про запобігання корупції» та «Про внесення змін до деяких законів України щодо особливостей фінансового контролю окремих категорій посадових осіб».

Також 24 квітня 2018 року Конституційний Суд України **прийняв рішення** у конституційному провадженні щодо створення спеціальних слідчих підрозділів у органах Державної виконавчої служби України, врахувавши позицію УГСПЛ. Рішенням КСУ частина шоста статті 216 Кримінального процесуального кодексу України визнана неконституційною.

Повний текст цього напрямку роботи ЦСС УГСПЛ знаходиться за **[посиланням](#)**.

СПРАВИ СТОСОВНО ОСІБ ІЗ ПСИХІЧНИМИ РОЗЛАДАМИ

4 січня 2018 року ЦСС звернувся до ЄСПЛ в інтересах особи, позбавленої цивільної дієздатності, яка перебуває у психоневрологічному інтернаті. Не дивлячись на такий діагноз, клієнт поводить адекватно і повністю розуміє свої дії. Ще в липні 2017 року клієнт не прибув на судове засідання щодо поновлення його цивільної дієздатності, і юристка УГСПЛ поїхала до інтернату, аби переконатися, що з ним все в порядку. Прибувши до інтернату, юристка побачила клієнта в ізоляторі, що має вигляд металевої

клітки, в якій окрім клієнта перебувало ще близько 20 осіб. При цьому клієнт був контактним і не виявляв агресії. Юристка УГСПЛ сфотографувала клієнта в такому стані, і використала цю фотографію як доказ в ЄСПЛ. Із посиланнями на міжнародні стандарти прав осіб з психічними розладами, юристи УГСПЛ доводять, що стан здоров'я клієнта не потребував ізоляції. Більше того, ізолятор, в який помістили клієнта, не відповідав цілям ізоляції – запобігти завданню шкоди собі або оточуючим.

26 грудня 2018 року до ЄСПЛ була надіслана скарга резидента психоневрологічного інтернату, свобода пересування якого була безпідставно обмежена майже півтора роки. Без відповідних медичних показань йому заборонили виходити з інтернату виключно на підставі заяви опікуна, для того щоб заявник не міг відвідати судові засідання у справі про поновлення цивільної дієздатності. Це обмеження також вплинуло на його право вільно сповідувати релігію та право на недоторканність приватного життя, адже весь цей час клієнт не міг відвідати церкву та зустрітися з друзями.

Вересень 2018 року для УГСПЛ був сповнений перемог у сфері прав осіб із психічними розладами. У Верховному Суді вдалося відстояти позицію про те, що коли скаргу подає особа, позбавлена цивільної дієздатності, виключно ця особа потім матиме право відмовитися від скарги. На практиці ж Апеляційний суд м. Києва прирівняв опікуна недієздатної особи до самого недієздатного: скаргу до апеляції подав В., недієздатний клієнт УГСПЛ, а його опікун зухвало відмовився від цієї скарги. Тобто, опікун фактично підмінив собою підопічного, якого з інтернату в суд не відпустили. Верховний Суд підтримав аргумент юристів УГСПЛ про те, що особа, яка не подавала скаргу, не має права від неї відмовлятися. Так справа повернулася на новий розгляд до апеляції в іншому складі суду. 20 вересня 2018 року клієнт вперше в житті особисто постав перед судом завдяки тому, що юристи УГСПЛ роз'яснили директору інтернату, що він не має права обмежувати свободу пересування підопічних, якщо для цього немає медичних показань. Апеляційний суд задовольнив клопотання В. про допуск у справу Михайла Тарахкала в якості адвоката. Більше того, суд зробив величезний крок у напрямку захисту права на вільний вибір представника, власноруч посвідчивши довіреності від В. на ведення справи в суді юристами УГСПЛ Оленою Проценко та Віталією Лебідь. Хоча за загальним правилом будь-яка довіреність, видана недієздатною особою, не має юридичної сили, суд вирішив, що саме такі дії відповідатимуть інтересам клієнта.

Насамкінець, Апеляційний суд м. Києва прийняв аргументи В. про те, що саме опікун та адміністрація інтернату змушували його відмовлятися від провадження раніше. Апеляція повернула справу до суду першої інстанції, який нарешті розгляне її по суті і, сподіваємося, призначить судово-психіатричну експертизу для поновлення дієздатності клієнта.

ТРАНСФОРМАЦІЯ ІНТЕРНАТІВ

УГСПЛ долучилася до проекту Федерації «Глобальна Ініціатива по психіатрії» з трансформації психоневрологічних інтернатів в Україні. Для проекту було обрано три інтернати в різних регіонах, де вже почалася робота з підвищення правової обізнаності резидентів та співробітників інтернатів.

В рамках цього ж проекту адвокати ЦСС беруть участь у розробці змін до законодавства України для належного забезпечення прав осіб з психічними розладами.

НАЙБІЛЬШ РЕЗОНАНСНІ СПРАВИ ЦС УГСПЛ ЗА 2018 РІК

Справа Неділенько та інші проти України. 27 січня 2017 року ЄСПЛ визнав порушення статей 8, 13 та 1 Протоколу № 1 до Конвенції у справі «Неділенько та інші проти України», яку вели юристи ЦСС УГСПЛ. Справа стосувалася незаконного обшуку квартир заявників та безпідставного вилучення великого обсягу майна, яке не мало значення для розслідування кримінальної справи. ЄСПЛ визнав всі порушення Конвенції, над доведенням яких працювали юристи УГСПЛ.

Справа Вишняков проти України. 24 липня 2018 року Європейський суд з прав людини ухвалив рішення. Суд визнав порушення права на недоторканність приватного життя, оскільки в Україні відсутня система підтримки зв'язків між дитиною та одним з батьків, якщо інший з батьків перешкоджає зустрічам.

Справа ромів проти України. 11 червня 2018 року до ЄСПЛ була подана скарга від імені трьох родин ромської національності, постраждалих у ході рейду на ромські сім'ї, організованого Бориславським відділом поліції у Львівській області.

ЮРИДИЧНА ПІДТРИМКА ПО ПРОЕКТУ «РОЗВИТОК ПРАВОВОЇ МЕРЕЖІ ДЛЯ ЗАХИСТУ ПРАВ ЛЮДЕЙ, ЯКІ ЖИВУТЬ З ВІЛ/СНІД, ПРЕДСТАВНИКІВ КЛЮЧОВИХ СПІЛЬНОТ ЛЖВ ТА ОСІБ, ХВОРИХ НА ТУБЕРКУЛЬОЗ»

На протязі 2018 року юристами ЦСС УГСПЛ підтримано 27 випадків юридичного супроводу у стратегічних справах клієнтів.

З справи розглядає Європейський суд з прав людини. 2 листопада 2018 року до ЄСПЛ була направлена скарга клієнта Стріхаря щодо умов утримування в місцях несвободи осіб з інвалідністю, які не можуть самостійно пересуватися і обслуговувати себе, і не отримують допомоги від медичного персоналу колонії. Вони залишені на інших засуджених, які змушені повністю дбати про лежачих хворих. В цій же справі стоїть питання допомоги звільненим з колонії особам, що не можуть самостійно пересуватися, доїхати додому. Наразі держава просто залишає таких осіб на родичів чи волонтерів.

Ще одна цікава справа, де клієнтка засуджена до позбавлення волі на 3 роки 6 місяців. В СІЗО вона народила сина. В подальшому, розпорядженням Оболонської РДА в м. Києві у клієнтки було відібрано дитину у зв'язку з тим, що в місцях позбавлення волі остання захворіла на туберкульоз і, як стверджувалося, становила загрозу для життя та здоров'я дитини. Лише численні звернення до адміністрації СІЗО, органів опіки та піклування, та прокуратури призвели до того, що 14 листопада 2018 року заявницю возз'єднали з сином і більше їхньому перебуванню разом нічого не загрожує.

МОНІТОРИНГОВІ ВІЗИТИ ЮРИСТІВ ЦСС УГСПЛ ПО ПРОЕКТУ ЛЖВ

У 2018 році експерти УГСПЛ здійснили близько 10 моніторингових візитів до місць несовободи, де утримуються люди, які живуть з ВІЛ та особи, хворі на туберкульоз по всій Україні: до [Бучанської виправної колонії](#), [Голопристанської виправної колонії № 7](#), [Дар'ївської виправної колонії № 10](#), [Херсонської виправної колонії № 61](#), [ДУ «Українська психіатрична лікарня з суворим наглядом МОЗ України»](#), [Північної виправної колонії № 90](#). За результатами візитів експерти ідентифікували проблеми з забезпеченням лікування засуджених та осіб, що перебувають на примусовому психіатричному лікуванні, та сформували ряд рекомендацій для усунення цих недоліків.

ЗАХИСТ АКТИВІСТІВ

Упродовж року Центр стратегічних справ УГСПЛ надавав юридичну підтримку активістам, правозахисникам та громадським діячам, які стали жертвами нападів чи погроз через їх громадську діяльність. Допомога полягає у наданні прямої правової допомоги адвокатів, супроводження справ на національному рівні та в Європейському суді з прав людини, експертна підтримка.

Серед справ, якими займаються юристи ЦСС УГСПЛ є справи щодо нападу на активістів Віталія Устименка, Олега Михайлика, Миколи Бичка, захист прав азербайджанського журналіста Фікрата Гусейнова, незаконні затримання та побиття активістів біля Верховної Ради України 3 березня 2018 року, незаконні затримання представників молодіжного руху «Екологічна платформа» у січні 2018 року, справа щодо Озера Качине.

► <https://helsinki.org.ua/articles/uhspl-presentovala-doslidzhennya-ukrajinskyh-sudiv-precedent-ua-2017/>

► https://helsinki.org.ua/wp-content/uploads/2018/08/Precedent_2017_internet.pdf

СПЕЦПРОЕКТИ ЦСС УГСПЛ

ДОСЛІДЖЕННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ СУДОВОЇ ПРАКТИКИ «PRECEDENT UA - 2017»

Третє дослідження Українською Гельсінською спілкою з прав людини проведено щодо застосування українськими суддями 517 рішень Європейського суду з прав людини проти України за статтею 6 (право на справедливий суд в кримінальному провадженні) Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод на основі даних Єдиного державного реєстру судових рішень України за період з 1 січня 2006 року по 3 серпня 2017 року. Результати цього дослідження були викладені у збірці, що була презентована в Києві в серпні 2018 року.

Збірка була надрукована тиражем в 2000 штук та направлена поштою у всі суди України, обласні правоохоронні органи, адвокатські об'єднання, громадські організації тощо. Також електронна версія збірки була виставлена на сайті організації.

ПОДКАСТ НА ГРОМАДСЬКОМУ РАДІО «ПРАВОВА АБЕТКА»

► <https://hromadske.radio/podcasts/pravova-abetka>

Перший випуск подкасту вийшов 27 вересня 2016 року. З тих пір щотижня виходив новий випуск і наразі станом на грудень 2018 року їх записано уже більше сотні. На запис щоразу запрошують відомих юристів, правозахисників, суддів Верховного Суду України, народних депутатів та експертів за обраною темою. В середньому, кожен подкаст має 1000 прослуховувань онлайн і ще декілька сотень тисяч - через мережу із 17 FM та УКХ передавачів. Тривалість подкасту – 24 хвилини. Ведучі подкасту - журналіст Олег Шинкаренко та юрист ЦСС УГСПЛ Олена Сапожнікова. Головна ідея та девіз подкасту: «Пояснюємо простою мовою складні юридичні колізії і терміни». Кожного разу розмова починається із захопливої життєвої історії або ж юридичного парадоксу, який викликає жваву дискусію в студії і подальше роз'яснення правових термінів та відповідних законів, які допоможуть зрозуміти тему розмови краще.

СПЕЦПРОЕКТ «ДУМАЙДАН – 2017: ГУРТУЙМОСЯ БІЛЯ ШАТРА ПОРОЗУМІННЯ»

► <https://precedent.in.ua/2017/04/05/dumajdan-shukaye-prychyny-etnichnyh-neporozumin>

Проект «Думайдан-2017» стартував в січні 2017 року. Протягом року відбулися обговорення проблем непорозуміння в українському суспільстві та викреслені головні проблеми разом із описом ідеї, мети, завдань, інструментів тощо в проекті резолюції. Також було розпочато створення «шатра порозуміння» з клаптиків різнокольорової матерії шляхом проведення майстер-класів разом із обговоренням теми порозуміння в нашому суспільстві та пошуку шляхів покращення ситуації. Зустрічі проводилися в конференц-залі Української Гельсінської спілки з прав людини. Презентація проекту резолюції (файл в додатку), ідеї проекту та частини створеного на той час «шатра порозуміння» відбулося 30 березня 2017 року.

► <http://docudays.ua/2018/events/rights-now-2018/specproekt-dumaydan-2017-gurtuymosya-bilya-shatra-porozuminnya/>

25 березня 2018 року в рамках відкриття Міжнародного фестивалю документального кіно про права людини Docudays UA в Києві відбулася презентація результатів проекту «Думайдан-2017».

Після презентації проекту було проведено аукціон з продажу «Шатра порозуміння» та спеціальних лотів. Отримані з аукціону кошти стали призами українському документальному фільму на Docudays UA, в якому найкраще висвітлена тема рівності, а також допомоги на лікування двом жінкам, що брали участь в цьому проекті, Олені Ч. та Ріті Пастрамі.

Precedent.ua

АНАЛІТИКА ▾ ПРОСВІТА ▾ РЕСУРСНА БАЗА ▾ ПРО НАС ▾ КОНТАКТИ

Пошук

ЕЛЕКТРОННА ВЕРСІЯ ДОСЛІДЖЕННЯ СУДОВОЇ ПРАКТИКИ «PRECEDENT UA - 2016»

ЧИТАЙТЕ ДАЛІ

Афіша

Україна входить в список 16 стран, пострадавших от конфликта

1 РІК AGO

Уважаемые коллеги, у нас на сайте обновлен "ООН-информ: календарь деятельности Организации Объед...

Read More

Twitter

Твіти від @precedentUA

PrecedentUA @precedentUA

Втретє збирається судове засідання у Окр. адміністративному суді Києва щодо об'єднаності націоналіст під час очима у озері Качинього.

Будувати Парегіти у Твіттері

Україна входить в список 16 стран, пострадавших от конфликта

68 випуск подкасту "Правое обтега" на

Думайдан-2017 в заїті Конгресу національнїх

Електронна версія дослідження судової

64 випуск подкасту "Правое обтега" на

► <https://precedent.in.ua/>

Мережа громадських приймалень (ГП)

Максим Щербатюк,
керівник мережі громадських
приймалень УГСПЛ

Мережа громадських приймалень УГСПЛ об'єднує 19 представництв по всій Україні. Основний напрямок роботи – надання безкоштовної правової допомоги у разі порушення прав людини і регіонах. Мережа приймалень працює за фінансової підтримки Агентства США з міжнародного розвитку (USAID) в рамках програми «Права людини в дії» (Human Rights in Action), за фінансової підтримки Благодійної організації «Всеукраїнська мережа людей, які живуть з ВІЛ/СНІД» у рамках проекту «Розвиток мережі правової допомоги людям, що живуть з ВІЛ/СНІД, уразливим до зараження ВІЛ та хворим на туберкульоз», а також Норвезької Ради у справах біженців (NRC).

В 2018 році Мережею ГП УГСПЛ була надана допомога **11 866 особам**. Основними категоріями людей, які звертаються до приймалень є:

ВИМУШЕНІ ПЕРЕСЕЛЕНЦІ	3230
ПЕНСІОНЕРИ	2435
ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІ І ЇХ БАТЬКИ	886
ЗАСУДЖЕНІ І ЇХ БАТЬКИ	822
ЛЮДИ З ІНВАЛІДНІСТЮ	696
ГРОМАДСЬКІ АКТИВІСТИ	635
ЖЕРТВИ ЗЛОЧИНІВ	574
БЕЗРОБІТНІ	451
САМОТНІ МАТЕРІ БАГАТОДІТНІ	387
ПРАЦІВНИКИ БЮДЖЕТНОЇ СФЕРИ	198
ІНОЗЕМЦІ ТА ОСОБИ БЕЗ ГРОМАДЯНСТВА	171
ПІДОЗРЮВАНІ, ОБВИНУВАЧЕНІ	123
ПІДСУДНІ І ЇХ РОДИНИ	100
ЖЕРТВИ НАСИЛЬСТВА	82
СПОЖИВАЧІ НАРКОТИКІВ	71
НЕПОВНОЛІТНІ (ДІТІ)	68
БЕЗДОМНА ОСОБА	64
СТУДЕНТИ	43
ЖУРНАЛІСТИ	17
ПРИЗОВНИКИ І ЇХ БАТЬКИ	15
РЕЛІГІЙНІ ОРГАНІЗАЦІЇ	2

3230 людей - четверта частина тих, хто звертався в приймальні (**22 %**) - це вимушені переселенці. За цією цифрою історії людей, які вимушено залишили свою домівку через військові дії. Вони втратили домівки, роботу, майно, соціальні зв'язки. Тому на новому місці виникає безліч проблем: нарахування та припинення соціальних виплат, трудові спори, реєстрація фактів народження та смерті на непідконтрольній території, стягнення кредитів та інших видів заборгованостей.

ПРИКЛАДИ СПРАВ В ЯКИХ ДОПОМОГЛИ ЮРИСТИ МЕРЕЖИ ГП УГСПЛ:

Правозахисники УГСПЛ допомогли повернути неповнолітній дитини пенсію у зв'язку з втратою годувальника

У лютому 2018 р. до ГП УГСПЛ у м. Суми звернулася 33-річна пані О., переселенка з Горлівки Донецької області, яка мешкає з 2014 р. в м. Суми. З початком збройного конфлікту жінка вимушена була, взявши двох доньок (2001 та 2008 р. н.), бігти від небезпеки на територію, яка підконтрольна українській владі. Вона сама займається вихованням та утриманням дітей. Батько однієї доньки вже помер, а другий чоловік не проживає з родиною впродовж майже трьох років та взагалі не опікується дружиною та дітьми.

► <https://helsinki.org.ua/articles/pravozahysnyky-uhsp-dopomohly-povernuty-nepovnlitnij-dytyny-pensiyu-u-zv-yazku-z-vtratoyu-hoduvalnyka/>

► <https://www.facebook.com/pgsich/posts/2271434263112918>

Юристи ГП УГСПЛ у м. Дніпрі підготували заяву до Європейського суду на захист прав колишніх полонених

«Правовий статус колишніх полонених в Україні за майже п'ять років бойових дій на Донбасі досі не врегульований. Без державної підтримки силами тільки громадських організацій це питання не вирішити. Як правозахисники, ми здійснюємо юридичний супровід экс-полонених, допомагаємо у судових процесах в Україні і в Європейському суді з прав людини, але комплексна медична, соціальна та психологічна допомога – за державою, - прокоментував директор громадської організації «Правозахисна група «Січ» Дмитро Рева.

Як військова-переселенка домоглася компенсації за житло і чому цього не можуть зробити інші?

Наталя Кіркїтадзе – перша і поки-що єдина жінка у Дніпрі серед даної категорії ВПО, якій держава обіцяє сплатити майже півтора мільйони грн. на придбання будинку. Її власна квартира залишилась на окупованій території, розграбована мародерами. Наші юристи допомогли Наталі успішно пройти увесь шлях: від першого папірця – до позитивного рішення комісії. Юридичний та інформаційний супровід здійснювався юристами приймальні УГСПЛ у м. Дніпрі.

► <https://www.facebook.com/pgsich/posts/2253410734915271>

► <https://helsinki.org.ua/articles/zahyst-klijentiv-z-vil-snid-v-sudovij-praktytsi-ukrajiny-uspihy-problemy-ta-praktychni-porady/>

Серед тих, кому допомогли захистити порушені права – 1996 (14%) осіб, які живуть з ВІЛ/СНІД, представники ключових спільнот ЛЖВ та особи, хворі на туберкульоз.

Проведення інформаційно-просвітницьких заходів – важлива частина роботи Мережі ГП

Окрім юридичної допомоги, ГП активно займаються організацією заходів, спрямованих на те, щоб передати звичайним громадянам необхідні знання про права людини. Семінари, прес-конференції, інформаційні сесії – різні форми заходів, щоб донести інформацію до різних слухачів.

В 2018 році були проведені 339 таких заходів.

ВЗАЄМОДІЯ З МІЖНАРОДНИМИ ОРГАНІЗАЦІЯМИ

Громадські приймальні УГСПЛ продовжують активно співпрацювати з міжнародними правозахисними організаціями.

Так наприклад юристи громадської приймальні УГСПЛ в м. Краматорськ Александр Кадиевский, Марина Куприкова, керівник програми USAID “Права людини в дії” Тарас Цимбрівський та координатор мережі громадських приймалень УГСПЛ Наталья Козаренко провели зустріч із представниками US Helsinki Commission. В ході дискусії партнери обговорили низку аспектів, які стосуються діяльності приймалень УГСПЛ у цілому, в тому числі присвятили особливу увагу питанню надання юридичної допомоги населенню, постраждалому внаслідок збройного конфлікту.

Наталія Козаренко,
координаторка мережі
громадських приймалень УГСПЛ

РОБОТА МЕРЕЖІ ГП ПО ПРОЕКТУ «РОЗВИТОК ПРАВОВОЇ МЕРЕЖІ ДЛЯ ЗАХИСТУ ПРАВ ЛЮДЕЙ, ЯКІ ЖИВУТЬ З ВІЛ/СНІД, ПРЕДСТАВНИКІВ КЛЮЧОВИХ СПІЛЬНОТ ЛЖВ ТА ОСІБ, ХВОРИХ НА ТУБЕРКУЛЬОЗ»

Протягом 2018 року юристами Мережі ГП УГСПЛ

надано
1712

юридичних консультацій клієнтів

Підтримано 104 кейси юридичного супроводу

104
кейси

87%

завершені з позитивним результатом

► <https://helsinki.org.ua/articles/uhspl-provela-seminar-dlya-yurystiv-iz-zahystu-prav-lyudej-scho-zhyvut-z-vil-ta-pov-yazanyh-vrazlyvyh-hrup/>

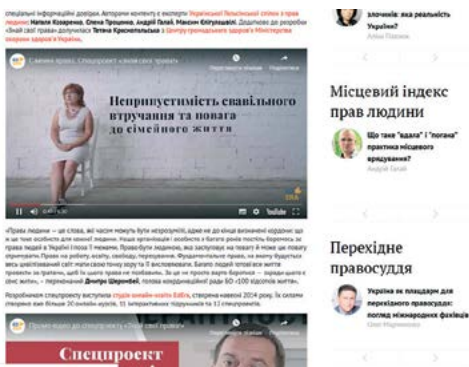
► <https://helsinki.org.ua/articles/vidbuvsya-treninh-uhspl-pidvyschennya-spromozhnosti-spilnot-u-zahysti-prav-lyudyny/>

21 та 22 травня 2018 року у Києві відбувся семінар для юристів мережі громадських приймалень УГСПЛ та мережі партнерських організацій, які працюють у сфері захисту прав людей, що живуть з ВІЛ, хворих на туберкульоз, а також дотичних до вразливих верств населення у контексті протидії викликам епідемії ВІЛ/СНІД.

22-23 листопада 2018 року відбувся тренінг УГСПЛ з розвитку вмінь та навичок учасників з захисту прав ЛЖВ та вразливих верств населення в контексті протидії викликам епідемії ВІЛ/СНІД.

В Україні запустили перший правозахисний відеокурс про права людей, які живуть з ВІЛ

Восени 2018 року з ініціативи БО «100 відсотків життя» стартував спецпроект освітнього відеокурсу по захисту прав для людей, які живуть з ВІЛ, та їх рідних. Матеріали відеокурсу будуть також корисними для медичних і соціальних працівників, правозахисників, громадських активістів, працівників поліції, чиновників. Саме у відповідь на їх запит було створено цей спецпроект. В роботі над спецпроектом взяли участь юристи ЦСС УГСПЛ та юристи Мережі ГП УГСПЛ.

► https://helsinki.org.ua/articles/v-ukrajini-zapustily-pershij-pravozahysnyj-videokurs-pro-prava-lyudej-yaki-zhyvut-z-vil/?fbclid=IwAR0YrzDvB4dowUjIt8qwoFKidyqkLfp0bRoyucf7roH2_YM4LXc0Ej5GnKl

СПІЛЬНА РОБОТА З ІНШИМИ ДЕПАРТАМЕНТАМИ УГСПЛ

Моніторингові візити юристів Мережі

У 2018 році УГСПЛ здійснила 15 моніторингових поїздок: до Бучанської виправної колонії № 85, Городищенської виправної колонії, «Дар'ївської виправної колонії (№ 10)», «Голопристанської виправної колонії № 7», «Північної виправної колонії (№ 90)», «Херсонської виправної колонії (№ 61)». А також до туберкульозних закладів: Харківська обласна тублікарня №2, КЗОЗ обласна туберкульозна лікарня №1, №3, КЗОЗ обласний протитуберкульозний диспансер №1 та КЗОЗ обласний клінічний протитуберкульозний диспансер №7, КЗОЗ обласний протитуберкульозний диспансер №2, КЗОЗ обласний дитячий туберкульозний клінічний санаторій та КЗОЗ обласний дитячий туберкульозний санаторій №1, КЗОЗ обласний туберкульозний санаторій «Ріпки», ДУ Покровська виправна колонія №17 (спеціалізована туберкульозна лікарня).

Звіти опубліковані на сайті УГСПЛ.

Також протягом 2018 року проводилося дослідження «Дотримання прав людей» за інструментом Місцевий індекс прав людини. Було здійснено 5 візитів до населених пунктів на лінії розмежування. В 2019 плануємо продовжити цю роботу. Попередні результати були презентовані в Маріуполі.

Моніторинг здійснено УГСПЛ у межах партнерського проекту, що виконується Норвезькою радою у справах біженців за підтримки Європейського Союзу. Ціллю моніторингу є аналіз системи соціальних послуг, що надаються постраждалому населенню в регіонах, які постраждали від наслідків збройного конфлікту.

► <https://helsinki.org.ua/artides/zvit-pro-monitoringovyj-vizyt-uhspl-ta-hph-do-pivnichnoji-vypravnoji-koloniji-90/>

► <https://helsinki.org.ua/activities/dopomoha-lzhv/>

► <https://helsinki.org.ua/artides/dotrymannya-prav-lyudej-u-naselenyh-punktah-poblyzumarupolya-vysnovky-monitoringovoji-misiji/>

Мережеві інформаційно-просвітницькі заходи

Програма USAID «Права людини в дії», яка впроваджується УГСПЛ, презентувала тур Центру Документування УГСПЛ «Історія одного міста» для підлітків Донеччини. Наприкінці листопада 2018 року представники ЦД УГСПЛ та юристи Мережі ГП УГСПЛ презентували тур у 6 містах Донецької області. Аудиторією стали учні старших класів, а також студенти перших курсів коледжу навчальних закладів Маріуполя, Покровська, Мар'їнки, Торецька, Краматорська та Слов'янська. На початку та наприкінці туру – відповідно у Маріуполі та Краматорську, – представники УГСПЛ/Програми виступили на презентаційних прес-конференціях.

► <https://helsinki.org.ua/articles/prohrama-usaid-prava-lyudyny-v-diji-yaka-vprovadzhujetsya-uhspl-prezentovala-tur-istoriya-odnoho-mista-dlya-pidlitkiv-donechchyny/>

► <https://helsinki.org.ua/articles/natsionalna-pravozahysna-nekonferentsiya-2018-vysnovky-ta-rekomendatsiji-majsterni-chomu-dosi-ne-zupynena-epidemiya-vil-snidu-vse-pro-dyskryminatsiyu-lzhv/>

«Історія одного міста» – це серія звітів Центру документування, у яких фіксується і відновлюється історіографія збройного конфлікту на Сході України. Центр документування дотримується думки, що фіксація сучасної подієвої історії дасть змогу в майбутньому уникнути політичних спекуляцій та об'єктивно відобразити хронологію подій.

Також восени 2018 року експерти Мережі ГП УГСПЛ взяли участь у національній правозахисній НеКонференції 2018. Обговорення питань проходило в рамках майстерні «Чому досі не зупинена епідемія ВІЛ-СНІДу? Все про дискримінацію ЛЖВ».

Освітня діяльність

Валентина Потапова,
координаторка освітнього
напрямку діяльності УГСПЛ

► <https://helsinki.org.ua/artides/uhspl-pidpysala-memorandum-pro-spivpratsyu-z-min-yustom-ta-mon/>

У 2018 році діяльність УГСПЛ у сфері освіти відбувалась за наступними напрямками:

ФОРМУВАННЯ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ ЩОДО ОСВИТИ В СФЕРІ ПРАВ ЛЮДИНИ

10 квітня 2018 року УГСПЛ підписала Меморандум про співпрацю з Мін'юстом та МОН. Цей Меморандум затверджує взаємодію Спілки та міністерств у створенні ефективної та функціональної системи освіти у сфері прав людини. Меморандум підписали виконавчий директор УГСПЛ Олександр Павліченко, заступник Міністра юстиції Сергій Петухов та заступник Міністра освіти та науки Павло Хобзей.

Громадська спілка та державні структури зорієтували свою діяльність на оптимізацію спільної роботи в рамках реалізації Національної стратегії у сфері прав людини щодо підвищення рівня обізнаності у сфері прав людини. Важливим кроком у даному питанні є об'єднання зусиль та налагодження діалогу між правозахисним недержавним середовищем та державними органами влади.

► <https://www.kmu.gov.ua/ua/npas/pro-shvalennya-konceptiyi-rozvitku-gromadyanskoyi-osviti-v-ukrayini>

Експерти УГСПЛ з питань освіти Валентина Потапова та Сергій Буров прийняли участь у підготовці Концепції розвитку громадянської освіти, яка була затверджена Урядом України 3 жовтня 2018 року.

Концепція розвитку громадянської освіти в Україні, передбачає визначення ціннісних орієнтирів, завдань та специфічних підходів до громадянської освіти, характеристику системи громадянської освіти, а також підготовку нормативно-правової бази. В зазначеному документі громадянська освіта розуміється як навчання та громадянське виховання на основі національних та загальнолюдських цінностей. Основними її стратегічними напрямками є:

- **правова освіта громадян**, зокрема в частині розуміння та вміння реалізовувати власні конституційні права та обов'язки;
- **посилення здатності** брати участь у суспільному житті та використовувати можливості впливу на процеси прийняття рішень на всеукраїнському та місцевому рівні.

Громадянська освіта має охоплювати всі види освіти (формальну, неформальну, інформальну), а також всі складники освіти, всі рівні освіти і всі вікові групи громадян, зокрема, освіту дорослих, та бути спрямованою на формування громадянських компетентностей.

Діяльність по реалізації Концепції розвитку громадянської освіти була продовжена через сталу співпрацю у робочих групах щодо проекту Стратегії розвитку громадянської освіти на період до 2022 року та плану заходів щодо її реалізації.

► <https://humanrights.org.ua/material/v-ukrajini-ditej-planujut-navchati-prav-ljudini>

► <http://osvita.khpg.org/index.php?id=1527000208>

► <https://mip.gov.ua/news/2400.html>

Окрім того, за активною участю УГСПЛ, ОДПЧ – Чернігів та програми **«Розуміємо права людини»** в Україні розробили Загальнодержавну програму з освіти у сфері прав людини у школах та дошкільних закладах та розпочато роботу над Загальнодержавною програмою з освіти у сфері прав людини – вища школа. До розробки були залучені провідні українські правозахисники та міжнародні організації.

Всеукраїнська конференція на тему: **«Система освіти в сфері прав людини в Україні: перспективи розвитку»** відбулась 21 травня 2018 року в м. Київ. Під час конференції були обговорені можливості та потреби імплементації Програми в діяльності державних інституцій та установ, пов'язаних з освітою у сфері прав людини.

Ще одним успіхом стало долучення експертів УГСПЛ до робочої групи МОН «Антидискримінаційна експертиза шкільних підручників» з питання врахування у експертизі особливостей пов'язаних зі окупацією та збройним конфліктом.

ПІДВИЩЕННЯ ЗАЦІКАВЛЕНОСТІ МОЛОДІ В ПИТАННЯХ З ПРАВ ЛЮДИНИ

Реалізуючи ідеї та принципи, закладені у Всесвітній програмі освіти в сфері з прав людини (прийнята ООН у 2004 р.) та Національній стратегії з прав людини (Указ Президента України №501/2015) Українська Гельсінська Спілка з прав людини кожен рік проводить Всеукраїнський конкурс учнівських есе **«Права людини крізь призму сучасності»**. Метою щорічних конкурсів є поширення інформації про права людини, розвиток зацікавленості щодо

► <https://humanrights.org.ua/material/shho-dumajut-ukrajinski-uchni-pro-prava-ljudini>

► <https://humanrights.org.ua/material/ukrajivci-nagorodili-uchniv-za-najkrashhi-jese-pro-prava-ljudini>

► http://ehrh.org/novini/peremozhcz%D1%96-konkurs%D1%96v-uchn%D1%96vskix-ese-ta-navchalno-metodichnix-rozrobok.html?fbclid=IwAR340XPBouQthESSIBJtDSyikTGdSbkxA_stjS1EGTQbZQV1VI8efeY_xw

актуальних питань у сфері прав людини, виявлення та підтримки творчих педагогічних працівників, формування в українському суспільстві поваги до загальнолюдських цінностей, сприяння фаховому самовдосконаленню, стимулювання до прояву активної життєвої позиції.

Так, 19 січня 2018 року в Офісі Омбудсмана у Києві відзначили переможців Всеукраїнського конкурсу учнівських есе «Права людини крізь призму сучасності» та Всеукраїнського конкурсу навчально-методичних розробок з прав людини, що були присвячені 70-тій річниці Загальної декларації прав людини.

Призерів та лауреатів конкурсу учнівських есе обрали серед 860 учасників та учасниць з 22 областей України. В роботах учні розповідали, зокрема, про історію походження прав людини, підіймали багато тем, присвячених гендерним питанням, питанням евтаназії. Не залишилися осторонь і проблеми, пов'язані з порушеннями прав людини під час окупації Криму та військовими подіями на Сході України. Приємною несподіванкою стала велика кількість робіт дітей з Дніпровської та Донецької областей.

З повним переліком імен переможців та лауреатів можна ознайомитись на сайті Освітнього Дому прав людини в Чернігові за посиланням:

Частиною адвокаційної та просвітницької роботи програми «Права людини в дії», що реалізується УГСПЛ, є участь у «Містечках USAID», з метою просування та розповсюдження її основних напрацювань у різних регіонах України, а також підвищення інтересу українців до тематики прав людини.

Під час роботи Містечок USAID було організовано майданчик «Права людини в дії», на якому діяв пункт УГСПЛ. Мешканці Миколаєва та Краматорську мали змогу отримати інформацію щодо діяльності УГСПЛ, одержати базову інформацію з прав людини, дізнатись про успішні практики захисту прав, та про діяльність Центру Документування порушень прав людини та воєнних злочинів. Також було презентовано звіти Центру Документування, інфографіку «Правосуддя перехідного періоду для українського суспільства в умовах збройного конфлікту», звіти «Перехідне правосуддя: цивілізований інструмент вирішення конфлікту»,

► <https://helsinki.org.ua/articles/uhspl-vzyala-uchast-u-veresnyyh-mistechkah-usaid-foto/>

«Історія одного міста. Мар'їнка: на лінії вогню», «Історія одного міста. Станиця Луганська: на лінії вогню», «Успішні історії мережі громадських приймалень УГСПЛ в 2016-2017 роках». Крім того, Центром Документування було проведено опитування мешканців міст про потреби громадян, які постраждали внаслідок збройного конфлікту.

Юристом Херсонської спеціалізованої приймальні Української Гельсінської спілки з прав людини зі справ Криму Віктором Вуйко (у Миколаєві) та юристкою громадської приймальні УГСПЛ Мариною Купріковою (у Краматорську) проводились консультації, які стосувалися загальних проблем мешканців міста, консультації щодо проблем ВПО та постраждалих під час АТО (а саме, питань втраченого ВПО майна, пільг, соціальних гарантій учасникам АТО, можливості навчання у вищих навчальних закладах для дітей учасників АТО, оздоровлення, отримання землі, вирішення житлових проблем, працевлаштування). Основні запитання відвідувачів стосувалися видів допомоги, що надаються правозахисниками, та контактних даних щодо допомоги на місцях.

Відвідувачам молодшого віку команда УГСПЛ пропонувала гру «Бінго», під час якої потрібно було як можна швидше знайти відповіді на 15 запитань, що стосуються розуміння прав людини. Діти та підлітки з великим задоволенням приймали участь в інтерактивному спілкуванні під час роботи майданчика що дозволило їм почати розуміти важливість прав людини. Під іншим кутом зору подивитися на улюблені книги про Гаррі Поттера. Зрозуміти, що маленькі чарівники Гаррі, Герміона і Рон боролися за права людини, звільняючи Доббі "з рабства", протистояли приниженню людської гідності і диктату. Слід зазначити, що батьки з зацікавленням теж допомагали дітям. І це було лише спілкування з одного з питань гри правозахисного «Бінго».

Олександра Козорог,
координаторка програми
формальної освіти УГСПЛ

РОБОТА ЗІ ШКОЛАМИ З ФОРМУВАННЯ ОСВІТНЬОГО ПРОСТОРУ НА ЗАСАДАХ ПРАВ ЛЮДИНИ

В межах цієї діяльності була налагоджена співпраця з Навчально-методичним центром забезпечення якості освіти. В грудні 2018 року для 35 адміністраторів ЗЗСО (директори, заступники директорів) були проведені тренінги за темою «**Управління загальноосвітнім закладом та забезпечення якості освіти на принципах прав людини і демократії**». Навчання, яке проводили Олександра Козорог та Сергій Буров дозволили підвищити рівень компетентності адміністраторів закладів загальної середньої освіти у застосуванні підходу, що базується на правах людини задля забезпечення якості освіти, організації освітнього процесу та управління навчальним закладом на принципах прав людини і демократії. Активне обговорення викликали всі теми, що розглядались під час тренінгу, але найбільшу практичну користь учасники відзначили від практичної роботи щодо аналізу зв'язків якості освіти з цінностями та принципами прав людини, а також проведення оцінювання закладу освіти на предмет дотримання/забезпечення прав людини в школі, обговорення практичних ситуацій, пов'язаних із забезпеченням/порушенням прав людини в закладах освіти.

Важливим виявилось, що такі тренінги призводять до зміни сприйняття і ставлення до розуміння якості освіти та її зв'язку із забезпеченням принципів прав людини та демократії в школах; до розуміння того, що забезпечення якості освіти та прав людини у школі залежить від адміністраторів закладів освіти, які є носіями державних обов'язків, а також, розуміння важливості розроблення чітких та ефективних процедур забезпечення та захисту прав людини в школі.

ПРАКТИЧНО-ОРІЄНТОВАНА ІМПЛЕМЕНТАЦІЯ ПРАВ ЛЮДИНИ В СИСТЕМУ ВИЩОЇ ОСВІТИ ЧЕРЕЗ ЗМІЦНЕННЯ ПАРТНЕРСТВА МІЖ НУО ТА ВИШАМИ

На базі офісу УГСПЛ продовжено роботу з формування системного підходу до залучення студентів вишів до практичного виконання програмних завдань Спілки. Протягом 2018 року в УГСПЛ пройшли стажування 131 студент\ка з 6 закладів вищої освіти м. Києва.

Розширена тематика навчальної дисципліни «**Практикум з правозахисної діяльності (Юридична клініка з прав людини)**» для магістрів Інституту міжнародних відносин Київського національного університету імені Тараса Шевченка, а саме додані нові теми:

Міжнародні та європейські стандарти ефективної протидії гендерно-обумовленому насильству під час збройного конфлікту (експертка УГСПЛ Алла Блага)

Мова ворожнечі: поняття та способи протидії (Олена Сапожнікова, адвокатка Центру стратегічних справ УГСПЛ)

Особливості реалізації освітніх прав мешканцями окупованих територій (Валентина Потапова, керівник освітнього напрямку УГСПЛ)

► <https://helsinki.org.ua/articles/v-uhsp-startuvav-kurs-dlya-studentiv-mizhnarodnykiv-knu-pravozahysnyj-praktykum/>

ДІЯЛЬНІСТЬ ОСВІТЬОГО ВІДДІЛУ ЩОДО ВИКЛИКІВ ГУМАНІТАРНОЇ КРИЗИ ТА ЗБРОЙНОГО КОНФЛІКТУ В УКРАЇНІ

Досі триває окупація Криму та збройний конфлікт на Сході України що вимагає від правозахисників сконцентрувати свої зусилля щодо дій, спрямованих на подолання наслідків та поширення знань з міжнародного гуманітарного права.

З вересня 2018 року керівниця освітнього напрямку УГСПЛ Валентина Потапова залучена до участі у робочій групі Міністерства окупованих територій по підготовці «**Концепції забезпечення рівних можливостей в реалізації права на отримання вищої освіти особами, які проживають на тимчасово окупованих територіях України**». Абітурієнти з окупованих територій, незважаючи на психологічний вплив, який здійснювався на них роками окупації, зробили нелегкий вибір вступити в українські вузи і продовжувати навчання в Україні. Саме тому існує необхідність прийняття на державному рівні програм спрямованих на налагодження зв'язків між молоддю, яка через окупацію на кілька років виявилася по різні боки лінії розмежування і створить передумови для успішної реінтеграції окупованих територій у майбутньому.

Тема захисту права на освіту мешканців окупованих територій була піднята під час проведення 7 грудня 2018 року - Дня прав людини в Верховній Раді України. В межах секції "(не)Нові виклики" відбувся тематичний майданчик «**Чому Україна залишає своїх дітей в окупації?**» На тематичний майданчик були запрошені студенти та викладачі переміщеного вишу Таврійський Національний Університет.

► <https://helsinki.org.ua/articles/starshoklasnyky-z-okupovanyh-terytorij-otrymayut-hrant-na-osvitu/>

► <https://helsinki.org.ua/articles/sjevjerodonetsku-zakinchyvsya-druhuj-pospil-treninh-dlya-luhanskoji-politsiji-z-pytan-roboty-na-deokupovanyh-terytoriyah/>

З метою інформування студентів ВПО, щодо їх прав 28 листопада 2018 року у стінах Таврійського національного університету імені В.І.Вернадського проведено тренінг з права на тему **«Права людини з тимчасово окупованої території»** Захід проводився спільно з Управлінням з питань Криму та м. Севастополь (Мін ТОТ)

3 грудня 2018 року проведено експертну зустріч із фахівцями УГСПЛ (О. Павліченко, С. Мовчан, О. Бида, Н. Козаренко) для навчальної групи (23 людини) керівників освітніх закладів й організацій, вчителів та правозахисників з Одеської, Миколаївської та Херсонської областей щодо теми мирному врегулюванню конфліктів та шкільній медіації в рамках проекту **«Шкільна медіація та діалог: стратегії для молодого покоління миротворців в Україні»**. Під час зустрічі відбулася відкрита комунікація між учасниками та експертами УГСПЛ щодо стану захисту прав людини в умовах конфлікту; були презентовані міні-проекти «Історія одного міста...» та «Мапа пам'яті». Зустріч має слугувати стартом для подальшого мережування та створення спільних активностей в просуванні принципів «правосуддя перехідного періоду».

7–8 грудня 2018 року Валентина Потапова та Максим Єлігулашвілі прийняли участь у Міжнародній конференції **«Громадянська освіта в умовах військового конфлікту»**. Одним з основних питань, поставлених під час конференції, було обговорення ролі освіти під час гуманітарних криз. Акцент був зроблений, зокрема, на Україні, а також на інших країнах Східного партнерства (Грузія, Вірменія, Азербайджан, Придністров'я), які нещодавно пережили військовий конфлікт. Ці конфлікти все ще сильно впливають на відповідні суспільства у вигляді «заморожених конфліктів». Крім того, були розглянуті стратегічні розрахунки відповідного агресора щодо соціальних наслідків його політики в постраждалих країнах. Історичні підходи таких країн, як Велика Британія або США під час Другої світової війни з точки зору порівняльної історії.

Проведено 2 тренінгу на тему **«Основи міжнародного гуманітарного права для представників освітніх закладів Донецької та Луганської областей»** в Северодонецьку та Слав'янську, в яких прийняли участь 50 працівників навчальних закладів вищої та загальносередньої освіти. Тренінги проводили експерт з гуманітарного права Тимур Короткий та тренерка Олександра Козорог.

► <https://helsinki.org.ua/articles/uhspl-zaproshuje-osvityan-donechchyny-ta-luhanschyny-na-treninhy-z-osnov-mhp/>

Тренінги були присвячені формуванню розуміння важливості міжнародних гуманітарних норм, що застосовуються в ситуаціях збройних конфліктів. За відгукками учасників програма тренінгів перевершила очікування. Учасники отримали не тільки знання з основ МГП, а ще й корисний інструментарій для роботи з цим матеріалом і не тільки. Запропоновані матеріали компетентні і своєчасні. Форми і види роботи з темою здивували і це саме те, що потрібно для сприйняття сучасними школярами.

Програма дозволила змінити докорінно уявлення про потребу в цих знаннях.

- ✓ **Всі учасники зазначили**, що ця тема є корисною і потрібною для впровадження в освітній компонент середньої школи. Методичний посібник з цієї теми обов'язково повинен бути у кожній школі.
- ✓ **Дуже корисним** було поєднання теорії з практичними вправами
- ✓ **В умовах збройного конфлікту** на Донбасі знання МГП стають необхідністю не тільки для мешканців Донецчини та Луганщини, а й для широкого загалу.
- ✓ **Якісне впровадження** курсу неможливе без попередньої підготовки педагогів, тому саме такі тренінги мають можливість підготувати кваліфікованих спеціалістів

Основні результати:

- ✓ **УЧАСНИКИ ОТРИМАЛИ** уявлення про основні принципи і норми Міжнародного гуманітарного права (МГП).
- ✓ **УЧАСНИКИ ПОГЛИБИЛИ** розуміння необхідності дотримання норм Міжнародного гуманітарного права по відношенню до тих, кого воно захищає.
- ✓ **УЧАСНИКИ УДОСКОНАЛИЛИ** компетентності щодо аналізу нормативної бази та інших джерел, запропонованих практичних ситуацій, а також удосконалили критичне мислення через співставлення фактів, інтерпретацію матеріалу, інтеграцію набутих знань в різні навчальні дисципліни тощо
- ✓ **БУЛО АКТУАЛІЗОВАНО** розуміння необхідності брати активну участь у громадському житті або в будь-яких інших формах діяльності щодо захисту і підтримки гуманітарних відносин в суспільстві.

РОБОТА ПО ПРОЕКТУ «УНІВЕРСИТЕТ – ПРОСТІР ПРАВ ЛЮДИНИ»

В 2018 році розпочався проект «Університет – простір прав людини». Українська Гельсінська спілка з прав людини, організація-учасниця ОДПЛ-Ч – має меморандуми з МОН та Мін'юстом, які зокрема передбачають підтримку з боку державних органів Всеукраїнської освітньої програми «Розуміємо права людини», частиною плану дій якої є цей проект. До участі у проекті були запрошені декілька експертів організації (Олександра Козорог, Валентина Потапова, Сергій Буров, Андрій Кінаш, Сергій Мовчан).

Метою проекту «Університет – простір прав людини» є посилення спроможності закладів вищої освіти розвивати академічну свободу, що сформує навчальне середовище, в якому освіта в сфері прав людини буде заохочувати повсякденну реалізацію прав людини, шляхом сприяння взаєморозумінню, взаємоповаги та взаємної відповідальності.

Першим заходом проекту стала Школа з прав людини для лідерів(-ок) студентського самоврядування, яка є освітнім заходом Всеукраїнської освітньої програми «**Розуміємо Права Людини**» та впроваджується Освітнім Домом прав людини в Чернігові.

З 10 по 16 листопада 2018 р. студенти з різних міст України – Сум, Дніпра, Івано-Франківська, Чернівців, Чернігова, Рівного, Хмельницького, Луганська розпочали своє знайомство з правами людини. Загалом 20 учасників представляли свої ЗВО.

Вперше студенти з різних міст України мали можливість стати учасниками подібного проекту, основною метою якого є формування компетенцій необхідних для активної діяльності щодо створення атмосфери поваги до прав людини в навчальних закладах, здійснення політики відповідно до стандартів прав людини, удосконалення процедури прийняття рішень, побудови ефективного, дієвого студентського самоврядування.

За час проведення Школи учасники з'ясували чи співпадають їх індивідуальні цінності з положеннями в Загальній Декларації Прав Людини. Дізнались чому демократія та права людини не тотожні, та у яких випадках держава порушує права людини і чому так відбувається. Розглядали основні міжнародні документи, Європейську систему захисту прав людини, обмеження прав та свобод, матеріальні та процесуальні права й чимало інших важливих аспектів. Було створено імітацію Європейського суду з прав людини, таким чином учасникам надали можливість перенестись в атмосферу реального судового засідання.

Тренери проекту Олександра Козорог, Валентина Потапова, Сергій Буров, Андрій Кінаш, Сергій Пернікоза, Зоя Зінов'єва, Максим Буткевич, Сергій Мовчан протягом семи днів проводили тренінги та факультативи. Учасники брали участь у різноманітних активностях, які давали натхнення працювати і робили процес навчання цікавим, невимусеним, захоплюючим та продуктивним.

► <http://ehrh.org/novini/shkola-z-prav-lyudini-dlya-1%D1%96der%D1%96v-studentskogo-samovryaduvannya-ma%D1%94-pershix-vipuschnik%D1%96v!.html>

► <http://academysps.edu.ua/uchast-u-proekti-universitet-prostir-prav-ljudini/>

► <https://www.prostir.ua/event/festyval-ya-mayu-pravo/>

Школа з прав людини для лідерів студентського самоврядування підготувала перших випускників, які отримали спеціальне завдання – здійснити самооцінку свого навчального закладу щодо відповідності організації навчально-виховного процесу стандартам прав людини, за методологією розробленою програмою «Розуміємо права людини» та отримати рекомендації від експертів програми щодо покращення потенціалів закладу.

Для вищої школи автономія закладу є важливою умовою побудови середовища в якому освіта в сфері прав людини заохочує повсякденну реалізацію прав людини шляхом сприяння взаєморозуміння, взаємоповаги та взаємної відповідальності. Наразі таких практик бракує. Модель «Університет – простір прав людини» - спосіб формування подібних практик і розвитку академічної свободи. Завершення пілотного проекту передбачено у 2019 році.

УЧАСТЬ УГСПЛ У ФЕСТИВАЛІ «Я МАЮ ПРАВО!»

З червня 2018 року в рамках Меморандуму про співпрацю між Українською Гельсінською спілкою з прав людини, Міністерством юстиції України та Міністерством освіти і науки України задля сприяння впровадженню громадських ініціатив, спрямованих на налагодження конструктивного діалогу між громадянським суспільством і владою, а також в інтересах розбудови в Україні демократичного громадянського суспільства освітній відділ УГСПЛ прийняв участь у Фестивалі «Я МАЮ ПРАВО!» (Київ, парк Тараса Шевченко).

У локації УГСПЛ з 11.00 до 18.00. проходила Мандрівна освітня вистава «**Кожен має право знати свої права**» яка була розроблена у 2011 році громадською організацією-членом УГСПЛ MART. Експозиція складається з більш ніж 15 інформаційних стендів, які відповідно поділяються на тематичні блоки: «Еволюція прав людини», «Цінності прав людини» та «Окремі аспекти захисту прав людини». На стендах можна було знайти трактування певних прав і понять, посилання до європейських та українських законодавчих норм і правових документів, яскраві приклади та ілюстрації порушень прав людини, коментарі дітей, громадських активістів та правозахисників тощо.

До проведення заходу було залучено експерта з проведення екскурсії Андрія Кінаша, голову правління ГО «МАРТ» (м. Чернігов) та Валентину Потапову, керівника освітнього відділу УГСПЛ. Під час заходу виставку відвідали понад 150 гостей фестивалю. Також під час фестивалю було проведено гру «Бінго», учасникам якої потрібно було за допомогою відвідувачів відповісти на запитання що стосуються прав людини.

Дар'я Свиридова,
координаторка програми освіти
для юристів та адвокатів УГСПЛ

НАВЧАЛЬНИЙ КУРС «СТАНДАРТИ ПРАВ ЛЮДИНИ В ПРАКТИЦІ АДВОКАТІВ ТА СУДДІВ»

Навчальний курс «Стандарти прав людини в практиці адвокатів та суддів» – це освітній інструмент посилення професійного потенціалу українських юристів на захист прав і свобод людини.

► <https://helsinki.org.ua/articles/uhspl-ta-arssu-obhovoryly-spilnu-prohamu-navchannya-suddiv-standartam-konventsiji-pro-zahyst-prav-lyudyny/>

Протягом 2018 року завершилося навчання першого набору на курс та розпочалося навчання другого набору.

Навчання на курсі проводиться протягом року з наступних тем:

Теорія та історія прав людини, європейська система захисту прав людини.

Право на справедливе правосуддя (стаття 6 ЄКПЛ).

Право не піддаватися тортурам, нелюдському поводженню та право на свободу та особисту недоторканість (статті 3 та 5 ЄКПЛ).

Право на повагу приватного та сімейного життя (ст. 8 ЄКПЛ).

Право на безперешкодне користування майном (стаття 1 Протоколу Першого) та інші.

Навчання проводиться кращими експертами-практиками у сфері прав людини.

► <https://helsinki.org.ua/articles/zavershyvsya-navchalnyj-kurs-standarty-prav-lyudyny-v-praktytsi-advokativ-ta-suddiv/>

Учасники курсу навчалися в форматах: онлайн на платформі Фонду Домів прав людини; очних триденних семінарів, спрямованих на набуття практичних навичок за темами, які вивчалися дистанційно; міжнародних навчальних поїздок.

У навчальному курсі 2017-2018 років взяли участь 34 адвокатів і суддів з усієї країни.

Основні результати курсу 2017-2018 рр.:

- створена платформа для онлайн-навчання в партнерстві з Мережею Домів прав людини. Надалі цей досвід і розроблений майданчик можуть бути використані в роботі інших країн і передані іншим структурам та організаціям, які мають бажання проводити навчання з цієї теми;
- розроблено 5 модулів і 5 очних семінарів (експертні методики та матеріали, авторські лекції з 5 тем). Матеріали курсу постійно оновлюються. Окремий акцент навчальної програми - захист прав людини в умовах збройного конфлікту і робота в умовах правосуддя перехідного періоду.
- повний курс навчання пройшли 16 адвокатів та 18 суддів з 18 регіонів України і це перший курс в рамках якого навчання проходили адвокати разом із суддями;
- учасники курсу на підставі отриманих знань, створили пам'ятку для затриманого щодо порушення права на свободу.
- за словами учасників, змінилась якість підготовки позиції та процесуальних документів: *«Аргументація позиції стала більш якісною. Бачу слабкі місця в роботі колег та недоречно застосування практики ЄСПЛ, тим самим посилюю власну контраргументацію»;*
- Учасники активно діляться здобутим досвідом з колегами: *«Став певним авторитетом серед колег та носієм експертних знань. Регулярно передаю знання та раджу літературу помічникам суддів у суді. Створено певний «клуб любителів ПЛ»», «Колеги, що раніше стримано ставилися до застосування практики ЄСПЛ, зараз запитують коли саме буде набір на наступний курс навчання»;*
- Учасники зазначили, що в їх практиці зменшилась кількість випадків недоречного застосування посилань на практику ЄСПЛ: *«Результати навчання можна порівняти з освоєнням мови – раніше посилалися на практику ЄСПЛ «бездумно» та без повного розуміння, а зараз є розуміння доречного та недоречного застосування та посилань на практику Суду як власне зі свого боку, так і з боку колег»;*

► <https://helsinki.org.ua/articles/ekspertyta-vypuskyky-navchalnoji-prohramy-uhspl-prezentuvaly-dopovid-pro-stand-dotrymannya-prav-advokativ-v-umovah-zbrojnoho-konfliktu/>

► <https://helsinki.org.ua/articles/vidbulyspershi-ochni-seminary-navchalnoho-kursu-standarty-prav-lyudyny-v-praktytsi-advokativ-ta-suddiv/>

- адвокати курсу взяли участь в підготовці звіту УГСПЛ про ризики роботи адвокатів в умовах збройного конфлікту в Україні;
- налагоджено співпрацю з АРССУ з метою підготовки групи тренерів з числа випускників курсу;
- продовжується співпраця з випускниками щодо залучення їх до стратегічних справ УГСПЛ, а також надання їм можливостей подальшого навчання та підвищення кваліфікації в сфері міжнародного права прав людини.

Як зазначили учасники, «Створено мережу однодумців, що надає підтримку в умовах критики та не розуміння/не сприйняття прогресивних та сміливих рішень та ідей»;

«Курс стимулює «тримати планку» та постійно підвищувати кваліфікацію в цьому напрямку»;

«Зник страх. З'явилося розуміння, що ти не один в системі, що можна висловити свою справжню думку. Тепер я описую в рішеннях відмінні від звичної судової практики речі і не боюсь вищих інстанцій».

У курсі 2018-2019 років бере участь 34 адвоката та судді з усієї країни.

Основні поточні результати курсу 2018-2019 рр.:

- Наразі навчання проходять 15 адвокатів та 19 суддів з усієї України;
- при відборі учасників пріоритет було надано суддям та адвокатам, які працюють на окупованих територіях, виїхали з окупованих територій та/або захищають права людей, які постраждали внаслідок збройного конфлікту в Україні. Курс надає їм унікальну можливість заглибитись в тонкощі захисту інтересів постраждалих через вивчення реальних кейсів, що є частиною унікального досвіду УГСПЛ;
- продовжується оновлення матеріалів на 5 модулях (експертні методики та матеріали, авторські лекції з 5 тем); Залучено 3 нових експерта до роботи на курсі.
- курс буде збагачено окремим модулем з норм міжнародного гуманітарного права, аби посилити його спроможність відповідати на ті виклики, які стоять перед представниками правничих професій на шляху подолання наслідків конфлікту в українському контексті.

Владислав Петров,
координатор УГСПЛ з питань
захисту прав представників
ЛГБТКІ-спільноти

ОСВІТА ЗА ПРОЕКТОМ «НАВЧАННЯ ПРЕДСТАВНИКІВ ПРАВОЗАХИСНИХ НУО, ЛГБТКІ ОРГАНІЗАЦІЙ ТА ЖУРНАЛІСТІВ ЩОДО ЗАХИСТУ ПРАВ ПРЕДСТАВНИКІВ ЛГБТКІ-СПІЛЬНОТИ»

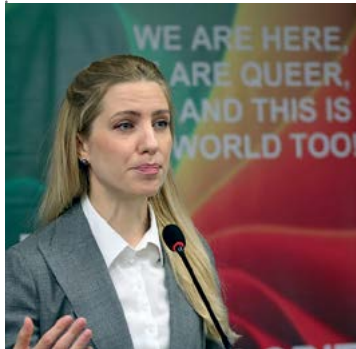
За підтримки Freedom House в Україні, протягом 2018 року команда проекту проводила освітні заходи з питань захисту прав представників ЛГБТКІ-спільноти та адвокаційні заходи, направлені на зміни підходів в роботі представників правоохоронних органів. У першому півріччі експерти проекту надавали юридичну підтримку та правову допомогу постраждалим від злочинів на ґрунті ненависті та дискримінації. Всього за даний період було проведено 4 тренінги для активістів, юристів та адвокатів, в яких взяло участь 60 осіб. Була проведена серія зустрічей та консультацій із представниками МВС, Національної поліції, Міністерства юстиції та Верховної Ради України щодо необхідності проведення змін в законодавстві та практики захисту прав представників ЛГБТКІ-спільноти. Було надано 28 юридичних консультацій, та надана правова допомога постраждалим від злочинів на ґрунті ненависті, дискримінації та вимагання.

► <https://helsinki.org.ua/articles/uhspl-zaklykajemo-mvs-udoskonalyty-zakon-schodo-pokarannya-za-zlochyyny-nenavysti/>

У лютому 2018 року УГСПЛ долучилась до організації конференції Правозахисного ЛГБТ центру «Наш світ»: **«Виклик без відповіді: злочини ненависті проти ЛГБТ в Україні»**. У конференції взяло участь більше 200 осіб. Серед учасників були представники правозахисних організацій, активісти, представники правоохоронних органів, представники парламенту та іноземних посольств. За результатами конференції, було поширене звернення із закликом до МВС удосконалити закон щодо покарання за злочини ненависті (**звернення**).

Команда проекту активно розвивала співпрацю із організаторами КиївПрайду та Маршу Рівності. Так, в період проведення мирної акції юристи організації та адвокати проекту надавали юридичні консультації і правову допомогу. Деякі справи, у зв'язку із насильницькими інцидентами по відношенню до учасників Маршу Рівності, були підтримані проектом і супроводжувалися адвокатами проекту. Команда проекту надавала також і організаційну підтримку із навчання волонтерів КиївПрайду та надавала консультації представникам поліції в період підготовки до Маршу Рівності.

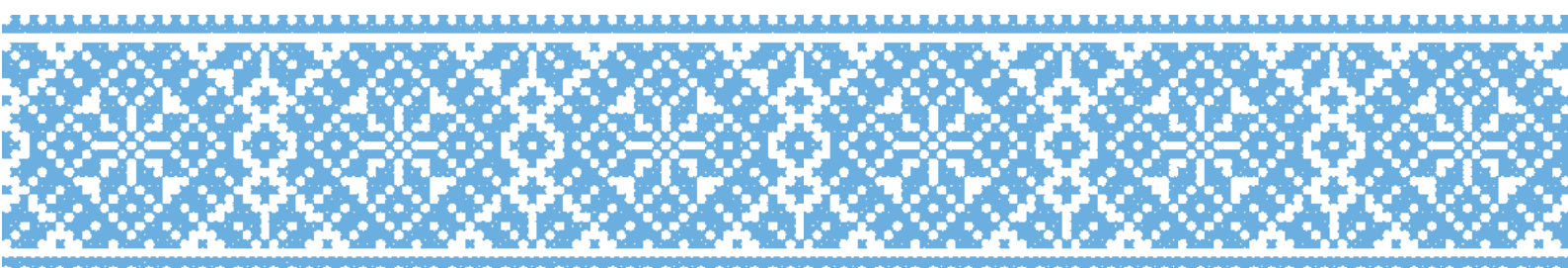

► <https://realist.online/article/kak-nuzhno-nakazyvat-za-umyshlennoe-zarazhenie-vich-i-pochemu-ukrainskij-zakon-ne-rabotaet>

► <https://helsinki.org.ua/articles/koordinators-uhsp-priv-zanyattya-dlya-majbutnih-patruulnyh-schodo-nedyskryminatsiji-v-roboti-politsiji/>

Командою проекту була підготовлена та опублікована стаття в онлайн медіа Realist щодо недалугості українського законодавства по відношенню до людей, які мають ВІЛ-позитивний статус:

У травні 2018 року координатор проекту, на запрошення представників Академії патрульної поліції, провів два бінарних заняття для майбутніх правоохоронців на тему: **«Толерантність та недискримінація в роботі поліцейських»:**

Фінансовий звіт УГСПЛ за 2018 рік

НАДХОДЖЕННЯ:

ДЖЕРЕЛА ФІНАНСОВОЇ ПІДТРИМКИ:

Агентство США з міжнародного розвитку (USAID)	€15 982 805
Глобальний фонд для боротьби із СНІДом, туберкульозом та малярією	€4 145 025
Європейське співтовариство (EU)	€2 195 351
Національний демократичний інститут міжнародних відносин (NDI)	€528 793
Фонд Чарльза Стюарта Мотта	€1 301 348
Державний департамент США, Бюро з питань демократії, прав людини і праці	€2 374 974
Програма розвитку Організації Об'єднаних Націй (ПРООН)	€261 480
Інші	€432 326
ВСЬОГО	€27 222 102

ПРОГРАМНІ ВИТРАТИ:

Оплата персоналу	₴8 003 901
Підтримка громадських приймалень	₴3 119 732
Оплата адвокатів та пов'язані витрати	₴2 910 730
Гонорар експертів	₴2 651 126
Переклад	₴183 095
Публікації та промо-продукція	₴627 044
Витрати на польові місії	₴63 175
Публічні заходи	₴109 731
Робочі зустрічі	₴111 387
Тренінги та інші навчальні заходи	₴1 407 363
Навчання персоналу	₴8 321
Засідання керівних органів	₴83 665
Участь у національних та міжнародних заходах	₴207 210
Підтримка та оновлення сайтів та баз даних	₴183 279
Поїздки	₴86 894
Поштові витрати та доставка	₴69 303
Обладнання та меблі	₴158 249
Канцтовари та витратні матеріали	₴77 423
Програмне забезпечення	₴12 510
Книги, періодика та бази даних	₴41 324
Зв'язок	₴46 984
Оренда приміщення	₴616 407
Субгранти партнерським організаціям	₴276 138
Загалом Програмних Витрат	₴21 054 991

АДМІНІСТРАТИВНІ ВИТРАТИ:

Оплата персоналу	₴5 102 508
Зовнішній аудит	₴98 320
Зв'язок	₴9 911
Обладнання та меблі	₴54 601
Оренда приміщення	₴126 252
Поштові витрати та доставка	₴5 429
Банківські витрати	₴63 347
Канцтовари та витратні матеріали	₴15 695
Непередбачені витрати	₴161 722
Загалом Адміністративних Витрат	₴5 637 785
ЗАГАЛЬНА СУМА	₴26 692 776

До складу спілки входять:

Конотопське товариство споживачів і платників податків «Гідність» – м. Конотоп Сумської області

Чернігівський громадський комітет захисту прав людини

Асоціація «Громадські ініціативи» – м. Кропивницький

Чортківська міська громадська організація «Гельсінська ініціатива-XXI» – м. Чортків Тернопільської області

Громадська організація MART – м. Чернігів

Одеське обласне відділення Комітету виборців України

Сумське міське об'єднання громадян «Громадське бюро «Правозахист»

Громадська організація «Флора» – м. Кропивницький

Одеська правозахисна група «Верітас»

Громадська організація «Територія успіху» – м. Кропивницький

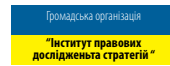
Всеукраїнське товариство політичних в'язнів і репресованих

Екологічно-гуманітарне об'єднання «Зелений Світ» – м. Чортків

Громадський комітет захисту конституційних прав та свобод громадян – м. Луганськ (нині у м. Київ)

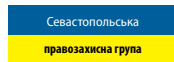
Громадська організація «Інститут правових досліджень та стратегій» – м. Харків

Конгрес Національних Громад України (КНГУ)
Веб-сайт: kngu.org

Херсонський обласний фонд милосердя та здоров'я

Севастопольська правозахисна група

Східноукраїнський центр громадських ініціатив

Центр правових та політичних досліджень «СІМ»,
Веб-сайт: centre7.org.ua

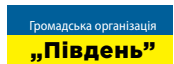
Хмельницька обласна громадська організація «Подільська правова ліга»

Херсонська обласна організація Комітету виборців України (ХОО КВУ)

Чугуївська правозахисна група – м. Чугуїв, Харківської області

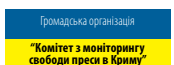
Громадська організація «Південь»

Правозахисна група «Січ» – м. Дніпро

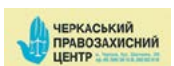
Харківська правозахисна група

Громадська організація «Комітет з моніторингу свободи преси в Криму»

Волинська Обласна Громадська Організація «Центр Правової Допомоги» – м. Ковель, Волинської області

Черкаський правозахисний центр м. Черкаси

Північна правозахисна група м. Суми

Керівні органи

ПРАВЛІННЯ

Євген Захаров

голова Правління, голова Харківської правозахисної групи

Олександр Степаненко

голова ГО «Зелений Світ», м. Чортків

Наталія Бімбірайте

голова правління Херсонської міської громадської організації «Культурний центр Україна – Литва»

Анатолій Бойко

голова Одеської обласної організації Всеукраїнської громадської організації «Комітет виборців України»

Володимир Яворський

незалежний експерт

Лідія Тополевська

керівниця ГО «Центр правових та політичних досліджень «Сім» м. Львів

Алла Тютюнник

членкиня Всеукраїнського громадського об'єднання «Сприяння професійного розвитку представництва громадських інтересів і захисту прав людини в Україні»

Дмитро Рева

керівник правозихисної групи «Січ» м. Дніпро

Микола Козирев

голова ГО «Громадський комітет захисту конституційних прав та свобод громадян» м. Вишгород

РЕВІЗІЙНА КОМІСІЯ

Інга Дудник голова ГО «Територія успіху»
м. Кропивницький

Людмила Шестакова ГО «Територія успіху» м. Кропивницький

Наталія Кулікова ГО «Чернігівський громадський комітет
захисту прав людини» м. Чернігів

СПОСТЕРЕЖНА РАДА

Спостережна рада складається з відомих правозахисників і правників. Кількісний та персональний склад Спостережної ради затверджується Загальними зборами Асоціації.

Спостережна рада є дорадчим і консультативним органом Асоціації.

До Спостережної ради Спілки увійшли відомі діячі правозахисного руху 60-х – 80-х років:

Мирослав Маринович

Йосип Зісельс,

Василь Овсієнко.

Дякуємо за підтримку:

Агентство США з міжнародного розвитку (USAID)

Державний департамент США. Бюро з демократії,
прав людини і праці

Програма розвитку Організації Об'єднаних Націй (ПРООН)

Європейське співтовариство (EU)

Глобальний фонд для боротьби із СНІДом, туберкульозом
та малярією

Фонд Чарльза Стюарта Мотта

Національний демократичний інститут міжнародних відносин (NDI)

Звіт підготували

Олександр Павліченко
Максим Щербатюк
Олег Мартиненко
Олексій Біда
Михайло Тарахало
Олена Семьоркіна
Ксенія Семьоркіна
Владислав Петров
Андрій Галай
Олена Сапожнікова
Дар'я Свиридова
Катерина Науменко
Валентина Потапова
Наталя Козаренко
Людмила Єльчева
Сергій М'ясоєдов
В'ячеслав Боднар

У звіті використані фото

Андрія Саримсакова
Івана Шелехова
Олега Шинкаренка

**УКРАЇНЬСЬКА
ГЕЛЬСІНСЬКА
СПІЛКА З ПРАВ
ЛЮДИНИ**

Інтернет портали УГСПЛ

www.helsinki.org.ua
www.precedent.in.ua
www.edu.helsinki.org.ua
www.hro.org.ua
memorialmap.org

Адреса

04070, м. Київ, вул. Фролівська, 3/34, 3-й поверх, (М. Контрактова площа)

Адреса для листування:

Українська Гельсінська спілка з прав людини (або УГСПЛ)
Прізвище особи на яку адресується лист, а/с 100, м. Київ, 04071

Контакти

Електронна адреса офісу: office@helsinki.org.ua
Телефон офісу: (044) 485 17 92, факс (044) 425 99 24